2

CAHIER DE **96** PAGES

Etoile et Belle-poule bateaux école de la Marine française, forment à la voile les midships de l'école Navale, font de longues croisières et représentent la France dans la course biennale des grands voiliers internationaux.

Quadern nº 2

Pàgines	Títol	Data d'escriptura	Publicat a	Data
Del 2 al 11	Malaltia llarga ... (article	10-5-66		
Del 12 al 13	Sota el cel del Vallès (1ª lletra	11-9-66	Compositor en A. Juvé	Cantat pel cor el Clavell el Pagnes de 1967.
Del 17 al 18	Sota el cel del Vallès (2ª lletra	11-10-66		
De la 23 a 27	La por (article)	17-11-66	Mai no morirem	1-1-67.
De la 28 a 32	Defectes (article)		Planxé	
De la 33 a 38	La joventut (article)		Inèdit	
De la 39 a 40	Floricel·la (cançoneta)		Compositor en Santoni Juvé	
De la 41 a 42	Vetlles i revetlles (sardana			Agost 1950
43.	Salut a Mallorca (Himne)	Maig 1936	Himne mirinet de Santoni Juvé.	Pentecosta 1936
De la 44 a 45	Aigua avall (Cançó sardana)	11-2-67	Música de Santoni Juvé	Pasqua de 1967
De 46 a 47	El gall del campanar (Cançó)	20-2-67	Compositor Santoni Juvé	1967
De 48 a 52	Viatge a l'insòlit	22-2-67	Mai no morirem	Març 1967
De 53 a 58	Reminiscències (article)	27-2-67	Mai no morirem	
De 59 a 61	El gall del campanar (Sardana)	28-2-67	Compositor Santoni Juvé	Pasqua de 1967.
62 a 67	El gall del campanar (2ª versió)	4-3-67	"	"
~~71 a 80~~	~~La Festa Major de la Conte (article)~~		~~Vida Nova~~	
81 a 85	Reflexions a l'entorn d'un dinar (article)	Agost 1967	Mai no morirem	Octubre 1967

Malaltia llarga...

Què direm i quins apòstrofs ens sorgiran del cervell contra una família que davant el cap de casa greument malalt, l'esguardés escèptic ament i s'entretinguès en discussions i parlaments sobre l'origen, les causes i els efectes que pot causar la perllongació de la malaltia, però no fessin res per anar a cercar el metge, passant el temps en "draps calents" i sense buscar-se per a trobar el remei pertinent pel prompte guariment? Què pensaríem dels fills que veient la mare en estat alarmant, després d'haver escoltat el diagnòstic ser fet per diversos metges entesos (1), ~~al estar espaordits~~ i esmaperduts davant ~~la~~ ~~próxima~~ malaurança ~~no reaccionessin~~ no ~~bullissin~~ per a trobar l'alenada d'energia suficient cercant a proporcionar a la malalta els remeis requerits per intentar el total guariment tan desitjat per tots? Dital cosa és inconcebible o altrament serien uns fills desnaturalitzats (2). I per tant una cosa semblable està passant amb el nostre país (el cap de casa) la nostra llengua (la nostra ~~llengua~~ mare) i llurs fills, (nosaltres) que veiem impassibles i fent poqueta cosa per a salvar-los de la invasió lingüística forastera que poc a poc i subtilment va sapant els nostres valors morals, culturals i espirituals.

Aquestes reflexions m'han estat sugerides per l'opuscle "Els no catalans i nosaltres" de Manuel Cruells al criticar ~~aquest~~, semblar ~~començant~~, ~~comentant~~ i ~~posant~~ en clar, requert el famós llibre d'En Candel "Els altres catalans". Si en Candel en el seu llibre no ens

(1) no es valguin adreçar a la perplexitat i

(2) Bon fills en amor filial, arribant per fi a ser tinguts de fills desnaturalitzats.

fa un gran favor al posar en evidència la feblesa de la nostra personalitat. Tota vegada que ens diu que no l'hem pogut captar, ni a ell ni als seus companys, a desgrat dels molts anys que viu a la nostra terra, no podent arribar a diluir-se ~~amb~~ en nosaltres (el que demostra la nostra poca força integrativa), en canvi li hem d'agrair d'haver ~~fet~~ escrit aquest llibre, encara que ~~ell~~ solamente ho hagués fet ~~solament~~ per obtenir un èxit comercial de llibreria. La satisfacció que podem sentir no és pas pel fet que ~~ens afavoreix o ens desafavoreix~~ ens plagui afavorir o desfavorir, que arxo es el pels catalans de menys, si no perquè ~~això~~ ha fet possible que algú sortis a la bretxa com ho ha fet el Sr Cruells que, posant el dit a la llaga, ha operat un ressorgiment que fins ara semblava problemàtic. Ja era hora. El ponderat, assenyat i judiciós opuscle d'aquest escriptor mereix l'aplaudiment de tots els catalans.

Aquestes variacions sobre "catalans", "altres catalans" i "catalanes", fa posar la pell de gallina al pensar en el que dintre de pocs anys pot esdevenir de Catalunya a continuar ~~aquest~~ l'estat actual de coses, aquesta malaltia que a la fi pot esser fatal. El virus de la malaltia né de fora i no està al nostre abast d'impedir-lo, (socialment i moralment no seria humà) però podem contrarestar la contaminació si d'una vegada ens decidim a deixar de banda la carinclonería inactiva dels plors amargats, posant-nos a la feina amb ardor sostinguda per evitar la infecció que, al perllongar-se, paralitzarà els organs vitals de l'espiritualitat catalana mentre restem apàtics, espectatius, inactius, esperant un miracle hipotètic

que no es produiria mai si no oposem uns remeis eficaços. El mal de Catalunya no pot estar a la mercè de circumstancies o miracles. El remei està a les nostres mans i no més cal un xic de bona voluntat per a subministrar-lo.

Tots sabem (i és obvi el dir) que aquests "altres catalans" no han tingut mai la intenció d'adaptar-se, i molt menys integrar-se a l'espiritualitat catalana, salvades molt poques excepcions honroses i dignes de lloança (Però una flor no fa estiu ...) Aquests "altres catalans" i els "catalanes" no han vingut al nostre país per integrar-se o no integrar-se al nostre esperit. A ells què els explicuem de tot això. Ells han vingut a treballar i viure a la nostra terra perquè a la seva no hi havia manera de viure decorosament. A ningú no li agrada d'haver d'abandonar la seva terra i segurament que ells n'han patit, que s'enyoren d'ella i que sentin el sofriment de veure com es despobla. A l'arribar a Catalunya s'ajunten en families, clans i barris. És natural. (3) ~~És natural és que al trobar una munió de catalans que fan acceptament a llur llengua i l'empra a la més petita ocasió, a vegades sense que s'en escaigui el motiu (en perjudici de la nostra) ja no tenen altra necessitat que la de treballar i la de viure a la seva manera, imposant-nos (pel nombre i per la força empírica del que han après sobre nosaltres durant tota la seva vida), la seva mentalitat avorrida que poc a poc s'infiltra en el nostre àmbit, principalment de la joventut en general.~~ El que no s'identifiquin al nostre esperit, cultura, llengua i demés, no és la seva culpa. És

la nostra. Ells, ara per ara, i mentre nosaltres siguem tan inconsequents amb la nostra parla i les nostres costums, no en tenen ni en poden sentir la necessitat. Llurs problemes morals i espirituals es troben lluny dels nostres i no es poden identificar a aquests perquè nosaltres no creem l'ocasió i l'obligació psicològica d'iniciació i adaptació. I en lloc d'esser ells els qui s'haurien d'integrar, d'assimilar a la nostra parla, als nostres costums, al nostre folk-lore, a la nostra cultura, en fi al nostre esperit, som nosaltres els qui anem caient en aquest pou de pesombre sense fi ni fons, que ens farà perdre la personalitat, les característiques, les peculiaritats i la ~~bi~~idiosincràsia de poble, que ha estat, que es debat per esser i que més s'haurà de debatre ~~per no morir~~ per no voler morir.

Jo no veig altra solució per a la salvació dels nostres valors que l'oposar una resistència pacífica, passiva ~~a l'endinsament burgès~~ a l'ingerència de costums i llengua - ~~tic forastera a casa nostra~~ forasters. Preconitzo una resistència constant, vigilant, tenaç, ~~i continuada, però~~ sense vexacions a ningú, sense violència, sense aldarulls. Una resistència que serveixi de dic de contenció a l'allau que s'apropa ~~poc a poc~~, imperturbable, imperceptiblement, però que indefectiblement arreconaria Catalunya a la cambra dels mals endreços. Si no contenim l'allau, el nostre país ja no serà més un poble si no una bandada inconsistent d'habitants ~~d'una terra~~ que ja no sabran com definir-se, ni on van, ni què volen, car mancarà l'estímul de l'esperit i del patriotisme. En aquesta bandada hi haurà d'una part els pocs catalans muntanyencs que es donarien vergonya de baixar a la vila, car "no sabrien parlar", i d'altra part

els catalanets, "altres catalans" i "catalanes" que parlavien un "meli-melo" de dialecte incomprés a les viles i ciutats, despreocupats que estavien de la conservació i puresa de la nostra llengua. La llengua és el principal baluart de defensa d'un poble. La pèrdua d'aquest baluart és la desaparició del poble com a tal.

No seria molt difícil per part dels catalans de resistir a l'empenta de la llengua forastera ~~si hi possessim un xic de voluntat, patriotisme i obstinació en aconseguir-ho~~. Comencem per esbandir del nostre parlar corrent l'infinitat de paraules bastardejades en l'altra llengua, que massa sovint emprem, i fem tot el possible que el nostre parlar sigui clar i català, perquè, com volem que els "altres" s'avinguin a parlar una llengua, que a part l'accent català, nosaltres estrafem en un grapat de paraules iguals a les llurs? ~~Davant~~ la nostra complaença a parlar la seva llengua i el garbuix d'un català castellanitzat ells prefereixen més el parlar la seva. ~~Parlant el nostre idioma bé i com cal, podem~~ Devem seguir després, sense abdicació ni abandó, parlant a tot-hom en la nostra llengua, forasters compresos si sabem que ens entenen ~~i ens comprenen~~, amb cortesia, però amb entereza i fermesa a tot arreu on ens trobem, al treball, al veinatge, al carrer, de compres, etc., i escusant-nos i parlant l'altra si veiem que el nostre interlocutor no coneix la nostra.

És precis que els comerciants es donin compte ~~de la necessitat de~~ que llurs dependents han de posseir les dues llengües, per a dirigir-se al client en la llengua que aquest empra. Els directors dels

establiments deuen haver d'obrar en consequiència, fent seguir a llurs dependents, si ho cal, uns cursos de català. Car, si un dia els catalans a l'anar de compres els vé la ratxa de sortir de la botiga sense haver comprat res, a causa del no haver-se entès amb el dependent, segurament que la sensibilitat dels comerciants es sentiria més tocada al veure que no ho fan que no pas amb tots els escrits, discursos i lliçons de patriotisme que es puguin fer. No hi ha res de més sensible per a segons qui, que les caixes de cabdals.

És molt interessant i reconfortant el bon gabell de llibres que es publiquen en la nostra llengua i el floret d'escriptors que tenim, cada dia en augment. Però si sincerament ens fem una auto-crítica admetrem que encara no és suficient. El llibre a casa nostra encara no arriba a totes les mans. El tiratge ens ho diu ben clar i ens estalviaria de caure en l'error de creure que tot-hom llegeix català si això no fos el privilegi d'una minoria més aviat selecta. Encara no podem endamassar els balcons per a celebrar aquesta florida com una victòria. I n'estem lluny. Cal trobar la manera d'obrir aquesta porta que un dia semblà que s'obria, perquè un ministre digué que la nostra llengua és un idioma i es creà a l'Universitat de Barcelona un curs de català. Però la porta no és oberta, ni entre-oberta, a les escoles primàries ni a les secundàries per a portar-hi els benefets de la nostra cultura a la mainada: a la joventut. La llengua catalana, sense despreciar les altres llengües, és una de les més cultes en el concert de llengües peninsulars i també una de les que dona més realitat a les corrents europees. Fa caldria que els catalans empenyessin aquesta porta perquè el català arribi a les esco-

obrin la porta per a
les. Així mateix cal procurar que es publiqui un diari (per començar) en
solament vigui per a començar
català. Un diari, quotidià, diferentment del llibre, arriba a totes les mans i
per conseqüent és un ampli difusor i un vast propagador d'una llengua. La
prova la tenim en "L'infantil" i "Cavall Fort", que han fet, i estan fent
una bona tasca dintre l'element infantil. Cal un quotidià català, neutre,
imparcial en idees que agabelli tots els catalans que no llegeixen lli-
bres.

És necessari que els centres culturals de les nostres viles i ciutats
(ateneus, folk-lòrics, excursionistes) organitzin uns cursos de nit perquè la
nostra joventalla dalerosa de cultura pairal pugui aprendre la nostra
llengua. És segurissim que es trobarien els ensenyants que, benèvola-
ment i graciosament, es prestarien a donar els cursos, com així ma-
teix hi hauria alumnes per assistir-hi. Fet-se a la primeria hi hau-
ria pocs alumnes. No caldria desconfiar-se. Poc a poc els alumnes
prendrien gust a la novetat i en portarien d'altres.

És urgent que la mainada canti al carrer, en els seus moments
d'esbarjo, les cançons de carrer catalanes, que ja s'estan ratificant.
Si la nostra mainada ja no coneix i ha perdut de vista dites can-
çons, cal que els pares, familiars i amics les hi portin a coneixement i
les hi ensenyin. Així mateix és imprescindible que aquests infants
parlin català amb els seus companys, siguin catalans, o fills de fo-
rasters. En aquest aspecte els pares tenen la responsabilitat i l'obli-
gació de fer veure a llurs infants la conveniència de fer-ho així.
No cal deixar esmorteir el folk-lore, ni les nostres cançons antigues,

més les de la mainada, car aquestes coses que continuades i repetides entren en l'ànima dels autòctons, son com uns portals que intrigueu al forastèr que a la fi per curiositat acaba per voler entrar per a saber de què es tracta, acabant per adaptar-s'hi, a vegades seriosament, i participant-hi. Seria una malifeta que es ~~faria a~~ cometria contra Catalunya el rebutjar, o l'impedir, l'entrada al casal de les nostres manifestacions als joves forasters, si estan animats de bona voluntat. Car, sempre resten romanalles a l'ànima dels qui han participat en una feina espiritual, romanalles, que l'alternança dels joves d'un país amb l'altre, allunyen les estupideses i gasiveries de superioritats i creen un clima propici a la integració tan ~~desitjada~~ cercada.

Altra cosa a la qual tots i cada ú hem d'estar vigilants. Avui, més que mai, ens podem adonar de la gran quantitat de cognoms catalans, de fonètica puramment catalana, estrafets en la faiso d'escriure'ls, de forma que no volen dir rès i ~~son~~ resten despersonalitzats. No posaré exemples, que estan a la vista de tot-hom, llegint un sumari d'un periòdic català, o una llista nominal, ~~no n'es pot donar compte de seguida~~. A l'anar a cercar un paper oficial, a l'anar a declarar el nostre cognom al registre civil, cal exigir que l'encarregat d'aquesta feina oficial l'escrigui bé. Essent, ~~en~~ forasters la més gran majoria dels encarregats del registre, no és rès d'estrany que alguna vegada els cognoms restin ortografiats "a la forastera", degut a les dificultats que molt sovint tenen aquests empleats per a comprendre'ls, o per voluntàriar

depressa, o per a no evidenciar llur ignorancia, o per negligència, desvirtuant aixi la procedència i l'autenticitat d'origen del cognom. Una vegada l'error ha pres força de llei o de legimitat, ja no seria fàcil per a la persona perjudicada de fer tornar posar les coses al seu lloc. No arribaré a afirmar, que per part dels funcionaris la cosa s'hagi fet a posta (son tant i tant repetits aquests casos que a la fi ho sembla) però ja son masses els cognoms que ~~venen~~ poden venir escrits ~~errogats~~ en una ortografia que no és la pròpia ni la nostra. La interferència de llengues, ara per ara no-més ens perjudica a nosaltres; en primer lloc pel fet de considerar la oficial que la nostra és solament d'estar per casa i segonament a causa de la ~~passivitat~~ descuidança, la indolència o la indiferència acusada de la massa

Cal ~~fer pressió~~ que, per part dels habitants dels pobles que han vist el nom de llur ~~seva~~ població retratejat en altra llengua perdent aixi l'originalitat propia; ~~cal~~ fer una pressió constant, precisa, informativa a ultrança a les autoritats municipals, a qui de dret, a qui sigui, a fi de retornar al nom primitiu.

Per què s'operi el revisolament de la llengua parlada en tot moment; pel ressorgiment de moltes de les nostres coses que es van perdent; per a fer venir a nosaltres i vers la nostra espiritualitat la gent que ve de fora, cal que donem la prova que aquesta llengua, aquestes costums, aquesta espiritualitat, en fi, aquesta catalanitat, l'estimem, la volem, la sentim, fama

part de nosaltres mateixos i que en cap moment no volem abdicar ni sotmetre'ns. La calma, la voluntat ferma resoluda i serena, la tenacitat i perseverància de tots els catalans de totes les classes socials, tindrà gruny de causa si es saben conjuminar sense estridències, sense vexacions a ningú, sense reaccions airades, ni desprecis humiliants. Es indispensable que els nostres moralistes, filòlegs, sociòlegs, historiadors, literats, poetes, dramaturgs, etc, facin el necessari per organitzar aquest desvetllament de la massa així com la dels centres culturals. Que hi digui més qui en sàpiga més

Llavors la Catalunya eterna, que ara està postrada en un marasme comatós, haurà sabut l'auxili dels seus fills, que s'hauran ~~basquejat~~ lluitat per a trobar els remeis que l'han de guarir. I en sortirà més resplendent. Llavors sí que podrem endomassar íntimament, simbòlicament, les nostres balconades.

J. Ambros i Lloreda

Sant-Reimy 10-5-66.

(3) Una vegada alliberats de l'engavanyament que els causa la grandiúria de les ciutats i viles on van a raure, de la desconeixença dels tipants i del complexe que sempre donen el tracte amb cares noves als tallers i treballs on s'ocupen, ja poden deixar-se viure com al seu país, a la seva manera, sense necessitat de "sentir amb" en nosaltres", car a més de la reunió amb llurs paisans no troben l'obstacle de la llengua davant una munió de catalans que hi fan acatament i sumissió, emprant-la a la més petita ocasió, en perjudici de la nostra. És aleshores, quan es senten alliberats de la tutela i del captenir propi a l'estrangera que els sembla poder imposar-nos la seva mentalitat amb llur empipisme insistent, conquistador i atàvic que poc a poc s'infiltra en el nostre àmbit.

Sardana amb missiva de Antoni Suñé Font

1ª lletra

12

Sota el cel del Vallès

Montserrat i els Pirineus abastaren
del zenit lluent el més bell estel.
d'encatifat a llurs peus el posaren
d'edènic verger del Vallès fent un cel.

De viles a pobles les campanes al vol
lloaren la gesta fins a l'infinit;
de cimes a plana els ocells en revolt
cantaren de festa de dia i de nit.

Envoltat el terrer d'altes serralades
de cimes i plana n'es enfistonat,
cimals com gegants li fan bona guarda
Montserrat i Montseny donant-li l'esclat.

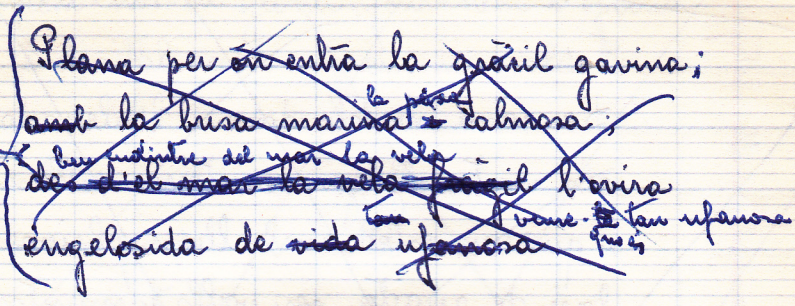
Llepolejant dolçament la muntanya
conta el Besòs que era estany, però un Titá
amb llesta destral el fort dic entalla
i des d'aquell jorn és viarany i gran plà

Oh jardí tot envoltat de serralades
de cimes i plana ben enfistonat
cimals com gegants el fan bona guarda
Montserrat i Montseny el donen enlat

Aquesta poesia pasa al quadern nº 5, numero 70

continuació

Bona per on entra la gràcil gavina,
la brisa marina la pinta salmosa
bon auguri del mar la vela l'avisa
engelosida de vida ufanosa

La vida és intensa en eixa contrada,
l'amor hi és innat per ben germinar,
que el sol és pregon i bona és la grana
i cap maltempsada podrà exterminar.

Anem-hi germans a terra tan brava,
anem-hi companys a donar-nos la ma;
que l'abraç fraternal farà nova saba,
som poble que estima i sap estimar.

Unida a les fraternes contrades
pel matèix vincle d'esperit català,
és terra que canta, que viu i treballa.
Del Vallès sota el cel que bé s'hi està.

Ambrós i Lloreda

Pont-Rémy 11 de Setembre del 1965

Passar a la pàgina 66

Casa Nostra

Himne

De casa nostra donem l'alenada
als nostres fogars en terres estranyes
i que un estel amb llum abrivada
faci de guaita per valls i muntanyes.

Allí a la terra estimada
de nou el blat engroguirà;
unint / eixint
de fràgil rosella granada
el símbol que l'esclat donarà
florint

Color i alè de sol lluent,
blavor del cel immaculat;
engint
pinedes de frescor somnolent,
que de vegades t'hem somniat
lluint!

Son de pau i d'honor a la terra
la nostra senyera i el nostre combat;

Sembrat en la terra estimada
el bon blat madurarà engroguint
eixint
de fràgil vella granada
el símbol que l'esclat donarà
florint.

vagi avui bon vent per valls i muntanyes

continuació

fem-nos-en glòria, fent-n'hi l'ofrena
i d'altals coses siguem-ne soldats.

Planes i cimes catalanes
anapadas al nostre record
marcat,
prades i vinyes gemades
d'enyor et tenim dintre el cor
clavat.

Prestes arribin joves diades,
bati el pols a pic i repicó
punyent;
transmetin al ser celebrades
a flor de pell bon formigó
roent.

Lluny siguin mals vents i tempestes
que anaven enllà udolant
un bram;
tornin de l'amor les conquestes
de joia serena fojant
un clam.

Cafè inundat de pols de vi i formigó roent.

d'inundat de pols de vi i formigó

continuació

A semblança d'aquella llunyana
la nyana casa n'hem implantat
que amb un plançó de belles branques
de flors i de grana hauria germinat

J. Ambrós i Lloreda

Pont-Reinç 19 d'Octubre 1966

Banyat de sol en terra molt brava
sota d'un cel blau i transparent
ardent
a prop d'una mar bella i calma
s'hi plantà un poble de gent
valent.

Salut altes cimes catalanes
sempre arrapades al nostre record
clavat
terrer de prats i vinyes gemades
no sentivan mai de dins el cor
amarat

Aquesta poesia passa al quadern nº 5, nº 70

Sota el cel del Vallès

El Montserrat i els Pirineus
un bell estel n'abastaren,
d'encatifat estés a llurs peus
en nic jardí transformaren

Les campanes llençades al volt
dingaren lloant-ne la gesta
i tots els ocells en revolt
cantaren de goig i de festa.

Cants pel Vallès que neixia
d'altures voltat fent-li fistó;
contrada d'on creixeria
el lema d'avenç com aquell.

Del mar la blanca gavina
vé amb la brisa marinera
que plana endins s'encamina
vers la coma vinyatera.

continuació

L'amor en esta contrada
és intens per ben germinar
pregon el sol, bona la grana
que sempre floreix i florirà.

Oh bonics matins vallesans
brillants com un sou polit
caprespres de sol exaltant;
bell és el dia, bella la nit.

Anem a terra tan brava
anem tot donant-nos la mà
farem de l'amor nova saba.
Poble que estima sap estimar.

De Montalegre fins al Montseny,
del Corredor al bell Montserrat
sota el gai cel del Vallès
com hi fa bo, que bé s'hi està

J. Ambros i Lloreda

Pont-Remy 11 d'octubre del 1966

Florilegi

Les brotades que eren tendres
amb el ~~temps~~ s'han assecat;
cabells blancs, les mans inermes,
il·lusions ~~s~~han estroncat ~~estroncat~~.

Son velles bombolles al vent
nodrides flames d'antany
i com pobs aguiles del temps
les evocacions i plants.

Les velles branques uns plantets donaren
que les joves plantaran;
florilegi d'ufanes solcades
a la patria oferiran.

Foren de bona nissaga,
de bon justam era el cor,
ni l'escull ni la tronada
feren minvar llur vigor.

Cantat

Amulat

La pensa m'és fascinada
dels jorns que foren d'amor,
ara amb la ment lacerada
recordem dies pitjors.

Les velles branques uns esplets deixaren
que les joves collirán;
plorilegi d'ufanes brancades
a la pàtria oferirian.

Les fulles del calendari
els anys les han escampat
com les granes d'un rosari
quan del fil s'han escapat.

Més al fer-ne l'inventari,
fites, neguits i combat,
son les flors de llur glossari
que a la terra han ofrenat.

Les velles branques uns batecs copsaren
que les joves sentiran;
plorilegi d'ufanes jornades
a la pàtria oferirian

Sant-Rémy, 28 d'Octubre del 1966

J. Ambros i Lloreda

Anul·lat per haver afegit 12 versos més

aquesta quarteta de versos ha d'estar inventada en el lloc de la següent

Florilegi

(1) Les batalles que eren tendres
amb el temps s'han assecat,
cabells blancs, les mans inermes,
il·lusions han estroncat.

2 Ja son volves esventades
les riques flames d'antany
sucumbint empolsegades
~~les recordances i els plants.~~
~~amb enyorances i plants~~

3 Les velles branques sens plantes donaven
que les joves plantaran;
Florilegi d'ufanes solcades
a la pàtria ofeiran.

5 Foren flama alimentada
pel bon fustam de llur cor;
ni l'escull, ni la tronada,
en feren minvar el vigor.

Acabat per haver afegit 12 versos més

aquesta quartera de versos ha d'estar inclosa en el lloc de l'autor.

4 La pensa n'és fascinada
dels jorns que foren millors.
Defuig la ment lancinada
el record dels dies pitjors.

6 Les velles branques sins esplets deixaren
que les joves collirien;
florilegi d'infanes branades
a la pàtria oferiran.

7 Les fulles del calendari
els anys les han escampat
com les granes d'un rosari
quan del fil s'han escapat.

passa a la pàgina 39

8 Mès al fer-ne l'inventari,
fites, neguits i combat,
son les flors de llur glossari
que a la tena han afrenat.

9 Les velles branques sins batecs copsaren
que les joves sentirien;
florilegi d'infanes jornades
a la pàtria oferiran.

Cant Reial 27-11-66

J. Ambrós i Noveda

La por

Es gairebé segur que anys a venir, quan aquest segle actual ja serà dintre la Història, al fer-ne esment li serà afegit l'epítet de, "el de la por". "Segle XX, el de la por". M'ho fa creure el fet que mai no s'havia parlat tant de demandes d'asil, de persones desplaçades, de refugiats polítics, de camps de concentració, d'internament i d'aquell, etz, etz, com s'ha fet al llarg d'aquest segle. Deixaré de banda la por general a la destrucció total, que viu i tem l'univers sencer, per a limitar-me a la por que han instaurat els sistemes totalitaris, siguin del color que siguin, i batejats amb els noms més extravagants i poc adients a la situació paorosa que han creat. La por física de morir, o d'esser empresonat a l'intentar esser lliures; la por moral de viure avilits, vilipendiats, escarnits, si hom no vol morir. Aquesta por, alimentada anys i anys a força de repressions i de ditiràmbics a gran escala pels qui amb menyspreu de la dignitat humana s'han emparat del poder, és el gran parany d'agafar alosos, astuciosament parat, ajudat de les cantarelles d'ems perniciosos reclams adormidors de les consciències incautes que es posaran al descobert de la xarxa que les empresonarà. Quina befa pels Drets de l'Home!

No cal confondre la temença amb la por. La temença ten-

continuació

deixa a prevenir els esdeveniments que ens podrien ésser nocius esbiaxant-ne les conseqüències, sense, però, aturar l'actuació; la temença és el complement (gosaria dir el pigment) que ens fa vigilants i atents, dintre la tasca difícil que un home s'imposa sobre tot si aquesta va dirigida contra un estat de coses que volem suprimir comportant uns obstacles que ens podrien perjudicar si féssim una falsa maniobra. La por és cosa molt diferent, car paralitza el cervell (matriu del pensament i de la voluntat) perdent així el sistema nerviós tots els mitjans d'acció. La por atura, no deixa analitzar, ens enfonsa en el pou sense fons de la buidor mental, moral i per via de conseqüència espiritual, car l'home embrutit, i acovardit per la por cedeix a totes les baixeses que li son demanades des de dalt, llepant les mans del seu esclavitzador, fent cor amb ell quan aquest l'obliga a exercar el seu propi pensar, a renegar la veritat històrica i tergiversar els mateixos fets que ell ha viscut. La por és l'abdicació total, amb la depauperació progressiva de l'ànima.

La por general de les masses dona com a resultat la pobresa cultural d'un poble, el decaïment espiritual i l'enrunament de tota mena de prosperitat. Car, per a mantenir la por del poble, els règims totalitaris esmercen quantitats fabuloses a mantenir un fort poder coercitiu que ha de frenar i reprimir les vel·leïtats esporàdiques de llibertat dels

continuació

pocs agosarats «caps calents» capnous de dignitat humana que hauran tingut la gosadia d'afrontar i combatre el sistema; llencen un dineral en propaganda (rancada) de felicitat (que hom no veu per enlloc) barrejant-hi els «papus» esgarifosos de les llibertats civilitzades de la lliure discussió democràtica; i reparteixen prebendes a tort i a dret als seus sostenidors, als delators, sense tenir compte del preu. Es clar, com que és el poble el qui paga. De tant en tant aquesta gent conjumina algun complot per eliminar els individus que els fan nosa i es promulga alguna amnistia per a fer creure que son generosos, cercant la lloança pública, no volent recordar que, com algú ha dit: «Sense la llibertat de blasmar, els elogis no poden esser afalagadors».

Entretant els anys passen i el món segueix el seu curs evolucionant amb noves estructures polítiques, socials, religioses, que al passar-se en ràpid pressionen per dintre i per fora aquests règims que a la fi no tenen més remei que el d'afluixar la rancla, fent-se cada dia més difícil de fusellar-ne o espatriar-ne els detractors, car si d'un costat cada vegada en surten més, la reprobació internacional rebutja aquesta mena de sistemes i no els dona entrada en els diversos cancers econòmics deixant-los isolats. Aleshores cal escollir entre l'asfixia de la producció interior o el donar un xic de llibertat al poble. I deixant llast, s'opta per la se-

continuació

gona solució, car la primera és la mort del sistema. Llavors la por ja és a mitges. Els transfugues, els aprofitats, ja no saben de quin costat s'han de moure, car també tenen por. Ja no es poden llençar més anatemes, ni es poden fer declaracions somaqueres, ja que els intel·lectuals honestos s'en riuen veient-hi el llautó; ja cal donar satisfacció a les reivindicacions obreres balduament abans s'hagi fet el "matón" empresonant els dirigents de les vagues; ja cal deixar espansionar (amb compte-gotes) les aspiracions esperituals dels pobles i minories que composen el país; ja cal acudir a una petita reforma de les institucions.

La grandesa d'un país no es mesura pel nombre de persones riques que tenen el diner a l'estranger, ni per la quantitat d'obres que hi enviguen; ni per les barraques que envolten les grans ciutats; ni per la quantitat de primeres pedres que es posen en obres imaginàries que mai no veuran la llum; (1) ni per tantes altres coses que al descriure-les omplirien aquestes planes. La grandesa d'un país es mesura pel benestar de llurs indigenes; pel seu enlairament cultural; pel nombre de realitzacions científiques i tècniques que es porten a cap; pel bon estat de la xarxa de comunicacions; per la llibertat de pensar, d'instruir-se de llurs habitants; pel nombre d'escoles i biblioteques públiques; per la proliferació i modernisme dels hospitals; per l'amor i solidaritat que llurs

(1) ni pel nombre de monuments aixecats a la gloria dels caiguts en lluites fratricides...

continuació

habitants es tenen. En un país de por això és impossible.

Pobre país, el que viu submergit en la por. Com el plangem! I com desitgem que aquest any que comencem sigui el del seu bandejament, donant pas a la confiança, a la serenitat i a la prosperitat

J. Ambrós i Lloveda

Font-Rèmy 17-11-66

Defectes

Arran de la publicació a "Plançó" del meu article "La Pàtria", un amic de "Casa Mostra", gran entusiasta de les nostres coses, m'ha demanat si jo crec que els catalans no més tenim qualitats i si en canvi, malauradament, no tenim defectes que els qui estem enamorats de la nostra terra no sabem veure. Cabans d'anar endavant cal ben posar en clar, que a l'exaltar les excel·lències de la nostra terra exposant l'amor que jo sento i que voldria que tot-hom sentís per a la nostra pàtria, ~~que~~ no considero aquest afecte i estimació com una virtut que poguem tenir els catalans, si no com la cosa més natural que tots haurìem de sentir sense cercar-ne cap elogi, com no en cerquem els fills al veure la nostra mare amb uns ulls diferents dels que la poden veure les altres persones, ~~o~~ com ~~considerem~~ que és la més bella, perfecta i sublim entre totes les dones. Així doncs a l'escriure "La Pàtria" no volia fer una discriminació de valors de la nostra terra, si no una exaltació dels mateixos deixant a part la morfologia (la constitució) moral i espiritual dels meus coterranis. Però ja que l'amic em demana el meu parer i trobant que la qüestió ~~és~~ val la pena de ser debatuda, per instructiva i oportuna, crec que no la cal defugir i respondre-la amb tota sinceritat tal com jo la sento.

Ai las, ja ho crec que tenim defectes. Que la perfecció no existeix, malauradament. I com tot-hom, com els homes, els països

no es veuen els defectes o no s'els volen confessar, perquè és humiliant i vexant de fer-ho. Ens agrada que ens afalaguin amb alabances, però quan algú ens retreu una imperfecció (malgrat que interiorment coneguem el defecte) ens contrariem com si ens haguessin tret els draps al sol. Un país, un poble és fet de diverses peculiaritats que el diferencien dels altres pobles. Aquestes son bones i dolentes; es a dir tenen imperfeccions (defectes) i virtuts. A les primeres les cal esmenar a les segones les cal servir per a conservar-les. Per a suprimir els defectes els cal voler conèixer que el negar-s'hi és el renunciament al progrés moral. La renúncia és feblesa, estancament; és vegetar i a fi de comptes, la mort. No és cap vergonya de confessar-se els defectes si hi ha la voluntat de suprimir-los. La vergonya és mal en no voler-los conèixer. I bé els cal denunciar per a tenir-me esment, cosa que vaig a fer baldament això em retiri la indulgència d'algún lector, que bé cal afrontar el risc en bé de la nostra terra.

Parlem massa. Passem el temps en controvèrsies i discussions. Ens oblidem parlant. Tots volem prendre posició, no escoltem als altres i solament ens escoltem nosaltres mateixos encara que la nostra veu faci soroll d'esquerdallot. Tots sabem que de la discussió en surt la llum, però l'eternitzem i posem bastons a les rodes a les persones que haurien fet obra creadora, ~~fent~~ deixant passar el temps ~~entretenint~~ mentre les coses que hauriem volgut que es fessin han pres un altre gir per haver canviat les circumstàncies que les hau-

riem fet possibles. Hi ha multitud d'exemples per confirmar aquesta
amnic afirmació. En volgui em com a mostra: s'ha gastat molta tinta i
saliva en articles i polèmiques per a saber quina mena d'estil ar-
quitectural s'ha de seguir a la Sagrada Família de Barcelona una
vegada esbarrits els plànols i directives que deixà l'arquitecte Gaudí. No hi ha manera d'entendre's i l'obra i projectes resten,
si no paralitzats, poc n'hi manca. I aixi passa en moltes al-
tres coses com, la despoblació forestal, la ruina dels nostres monu-
ments històrics, projectes de construccions en l'ordre públic, mal-
menament de la urbs i paisatges, etc.

Parlem de l'orgull patriòtic (que no vol dir patriota) que en
general tenim els catalans no més pel fet d'ésser-ho, àdhuc els qui
semblia que tant s'els en dongui de les coses de la nostra terra. Però
hi ha diverses maneres d'alimentar l'orgull que tant pot ésser
qualitat com defecte, constructiu com negatiu. Si al sentir orgull
per a la nostra terra, ajudem a la tasca de creació, conservació i
enlairament posant a contribució la nostra voluntat, entrega i esforç
pel seu manteniment i grandesa, llavors l'orgull és lloable. Pe-
ro l'orgull és una arma de dues puntes que cal saber manejar
per a no quedar-hi enferrats. Comporta lleus servituts. L'orgull
ha de ser un aiguabarreig de reflexió, integritat i positivisme im-
parcial; no de vanitat, fanatisme i superioritat que ens duen a la
puerilitat eixorca i ridícula del patriotisme ignorant i malstruc.
L'orgull és defecte quan el exidem a viva veu no treballant en
volem

l'obra comuna que hauria d'abassegar-nos els sentiments i l'esperit; quan creiem que la feina col·lectiva que hi ha a fer ja la faran els altres; quan deixem caure per abandó físic o moral allò material que exaltem; quan ens desinteressem de servir. Quants catalans d'aquests que es dieven orgullosos de ser-ho no saben ni proven d'escriure en català ni es donen la pena de parlar-lo bé! I quants pares ometen de racontar a llurs fills la nostra història antiga o contemporània! Quanta gent desconeix els nostres homes més eminents i llur obra!

I què direm del fatalisme, aquest llast que tenim arrapat al damunt com un tàver que ens cenyeix vitalitat i energies que ens condueix al mesellisme, no deixant-nos sentir els revessos amb tota llur intensitat. Quantes vegades hem sentit dir aquell resignat, "així ho hem trobat, així ho deixarem" que ens nega tota possibilitat d'avenç i que ens apropa a la raça bovina.

Més amunt ~~he~~ ~~d~~e, parlat incidentalment de fanatisme. En veritat existeix encara molt de fanatisme. El fanatisme és autoritari i obtús, impedint el pensament, la raó, l'equanimitat, el judici, la discussió i desvirtuant la veritat. El fanàtic és encegat per la seva passió i perd aviat el control. Un país de fanàtics no va endavant perquè amb llurs intransigències no son respectades les creences ni les opinions d'altri. El fer desaparèixer el fanatisme és una qüestió de cultura. Poble fanàtic, poble inculte.

S'ha dit que el català és avar. Jo no ho crec. El català és econom i estalviador, no gasiu ni avar. L'estalvi no és cap defecte,

és més aviat una prevenció, digna d'elogi, pel dia de demà poder disposar d'"una poma per la set". Però el que és defecte és el no posar els nostres estalvis a la disposició de realitzacions que enlairin la nostra economia pairal, les nostres viles, les nostres institucions culturals que igualment ens donarien l'interés que donen les grans entitats bancàries forasteres. No vec anar enat al poder dir que malauradament no posseïm una sola gran Banca catalana i que l'estalvi català va a parar a mans indiferents a l'economia de casa nostra.

El nostre poble deu tenir encara algun altre defecte, però em sembla que els que he enumerat son els principals i dels que si en sabessim esmenar-nos ja hauriem fet una bona cosa, car transformant aquests defectes en qualitats i reunint-les a les que tenim, (que per sort hem sabut guardar) aquell dia, amic que em demaneu si el nostre poble té defectes, el nostre país seria un dels més esplendorosos de la terra i el més admirat. Perquè no ens treurem doncs aquest grillet de prèsidari que no ens deixa avançar? Per assolir-ho no més ens calen molta voluntat, força cultura i un gran amor a la pàtria. Perquè no ressarcim a desempallegar-nos d'aquesta restellera d'atavismes, esmenant-nos?

F. Ambrus i Alcaide

La joventut

A l'escriure quelcom que ha de sortir a la llum pública, dirigit a una bona quantitat de persones que tenen i senten els meus mateixos neguits i sentiments espirituals, instintivament, íntimament, sense adonar-m'en i encara que no ho faci constar em dirigeixo sempre als joves. Entenem-nos. Jo no considero vella una persona pel nombre dels seus anys o pels seus cabells blancs, sinó per la carència d'actes vers la comunitat; per l'abdicació cívica d'ajut a la vitalitat espiritual, engendradora de iniciatives i activitats, que poguent esdevenir realitats contribuirán a la grandesa del país; per la decadesa i aversió que senten vers les innovacions en els ordres més diversos. Hi ha homes madurs que estan al costat i al servei de tasques joveneses i a aquests homes no els podem pas titllar de vells, car conserven encara la flama d'entusiasme dels seus anys joves. Aquests homes no son vells. No es mouen tant com aquells, no fan tant d'enrenou, però en son el poder benèfic, instructiu i moderador que els joves els han conferit al col·laborar junts, amb l'autoritat moral que els anys els han fet conquerir.

És ben natural que al parlar de joventut no m'adresso als despentinats, bruts i fatxendes carregats de cadenes de

continuació

bicicleta, que fan el gran avalot pels carrers o trenquen butaques del local on el seu ídol del dia contorsiona ni a les minyones que els acompanyen fent "la banda". Aquests estan fora del meu pensament i val més no parlar d'ells per què no es creguin que els fem propaganda. La Joventut veu les coses de la manera que vol o que pot. Si algun dia aquesta jovenalla es treu aquests prejudicis del damunt i venen cap a nosaltres serán els benvinguts. Jo vull parlar de la joventut que té aspiracions, que és estudiosa, que treballa, la que demà prendrà les regnes dels destins de les coses de la nostra terra, que els homes avui madurs els ~~desapareixer~~ deixaran al desaparèixer.

Es diu que la joventut al reunir col·lectivament llurs esforços per una tasca té molts defectes. Jo afegiré que també té moltes virtuts. Aprofundint el valor d'aquestes, constatem que s'aminora el volum dels defectes i que àdhuc alguns desapareixen. L'afany d'emulació, l'atracció de l'estímul, l'anhel de superació i la voluntat de treball, han estat sempre les dots que han polaritzat les inquietuds juvenils. La joventut és viatllera, voluntària, expansiva, joganera, inreflexiva i a vegades avalotadora, però si té la oportunitat i la possibilitat de responsabilitzar-se en l'ordre que es vulgui, cultural, social, patriòtic, etc, veiem aleshores el canvi que s'opera en un temps mínim vers

La joventut

continuació

la inquietut del fer ben fet, el bregar dins l'ordre, l'esperança en l'èxit. La rialla haurà esdevingut meditació, la voluntat es converteix en actes, l'expansionament fa cap vers la iniciativa, les ganes de jogar es torna seriositat, la inflexió desapareix vers el el seny i l'avalot es bandejat pel respecte.

La joventut és un bon camp per a sembrar-hi la llavor, però és un deure del sembrador de fer que la llavor sigui bona i el camp ben abonat, car el jove a l'anibar a l'edat madura si constata que el camp ha estat abandonat, ple de males herbes i de cards, no perdonarà mai al pagès que ha fet la mala feina. Als joves els cal ensenyar, els hi cal mostrar la ruta a seguir, els cal encaminar i avisar, que ningú no ha nascut ensenyat. Després ja poden quedar sols al seu treball i responsabilitat, puix és segur que faran una gran feina. La que no podrien fer els vells.

Actualment la joventut ha estat un xic abandonada. Han viscut des de un grapat d'anys ença ~~immersos en la inercia letàrgica~~ amb la consciència (del que som i podem ser) immersa en la beatitud de la inercia letargica i no sap de quin costat s'haurà de moure el dia no molt llunyà que despertarà a la realitat. La joventut catalana, dic bé catalana, estigué molt sovint al davant de realitzacions que enaltiren la nostra terra, així com estigué sempre disposada a aprofitar les noves corrents de civilització europea, creant entitats culturals, artístiques, socials ~~esportives~~ que eren una esperança de progrés. Per què ara, calmada

continuació

un bon xic la tempesta, no ho faria? Per què els joves d'avui no sentirien la mateixa avidesa moral d'instrucció i d'iniciativa espiritual catalana, expulsant el materialisme que els ofega, el decaïment encomanat i el desprendiment que tenen de les nostres coses? Per què no serien com els d'abans? Cal fer-nos un "mea culpa" i confessar que tots junts no hi posem l'afany i sol·licitut a adobar la cosa com ella requereix.

Hi ha molt a construir en aquest aspecte i cal que tots posem la nostra pedra per a bastir la nova casa gran on tots hi tindrem cabuda. Permeteu-me una anècdota que comporta un exemple: A Lardeden hi havia un farmacèutic, el senyor Bilbey, que cap allà l'any 1922, tenint uns terrenys que volia donar a censa, hi posà un retol que deia així: "És un deure de tot home enteniment de procurar-se un aixopluc per a la vellesa". En la claretat d'aquest axioma i donant el terreny a bon preu, amb facilitats d'accés a la propietat, aquell home feu reflexionar als joves de classe modesta que l'omplirien ben aviat de construccions que ells mateixos edificaren, ajudant-se mútuament com fan avui els tan anomenats i celebrats "castors". Aquell barri fou batejat per la veu popular amb el nom de "Els Estalvis". Per què, així mateix no seria un deure de tot català de procurar-nos l'aixopluc de les coses de la nostra ànima tots junts, posant-hi l'esforç cada ú com aquells joves

«bastos» i en la nostra terra? Que no em de cansar a ningú? Aquest aixopluc l'han de bastir els joves, car és en ells que l'esperança rau. Els adultes, els madurs en edat tenim l'obligació d'ajudar-los en tot el que estigui al nostre abast. El treball de pujar la casa, d'ordenar i coordinar els esforços és dels primers; el vigilar que ningú no caigui de la bastida i el d'evitar les malaptesses en que es pot incorrer i que després provoquen decepcions que duren tota la vida, és la tasca dels adultes.

Cal prendre la joventut en la seva adolescència i donar-li la mà per ajudar-la, ensenyant-li uns camins i unes fites a aconseguir, oferint-li el nostre apoi per a recolzar-se i una font de projectes on pugui saciar la seva set d'activitats, de saber i de patriotisme, car en els defectes que el jovent pot tenir no s'hi troben mai els de inercia, de concupiscència i d'abdicació. Que el que hauran après de joves ho serviran tota la vida, que molt bé diu la màxima, que «el qui hotè al néixer, hotè al créixer». Per encaminar la nostra joventut en tenen el deure els nostres historiadors, literats, moralistes, sociòlegs, filòlegs i tots els homes de vàlua que en l'autoritat competent i la possibilitat. De no fer-ho, la història al seu temps els en demanarà comptes. Avui els joves, en general i llevat d'uns pocs, no saben res de la nostra història, de les nostres tradicions, de la nostra llengua i de la nostra terra. Són ignorants, per no haver pogut

continuació

gendir d'una cultura general catalana que els deixondis. I en sen feturosos. Cal que això acabi aviat per què corre pressa. Cal posar fil a l'agulla el més aviat possible, que un país on la joventut es desinteressa de servir les coses de l'esperit és un país que perd la carta de navegar i està en perill de fer naufragi

J. Carner i Ribalta

(Recte d'una cançoneta
marinera de Antoni Lluís Font)

Florilegi

Torna al Quadern nº 14

Les hostades que eren tendres
amb el temps s'han assecat;
cabells blancs, les mans inermes
il·lesions han estrenyat.

Ja son volves esventades
les riques flames d'antany,
sucumbint empolsegades
les recordances i els planys.

Les velles branques uns plançons donaren
que les joves plantaran;
florilegi de noves soleades
a la pàtria oferiran.

La pensa n'és fascinada
~~d'aquells jorns essent millors~~
Defuig la ment lanzinada
el record ~~dels~~ de temps pitjors.

Foren flama alimentada
pel bon fustam de lluc cor,
ni l'escull, ni la tronada
~~no el minaren el vigor~~.

Les velles branques uns esplets deixaren
que les joves colliran;
florilegi d'infanes brancades
a la pàtria oferiran.

Les fulles del calendari
~~els~~ anys llunyans han escampat
com les granes d'un rosari
quan del fil s'han escapat

Més al fer-me l'inventari,
fites, neguits i combat
són les flors de lluc glosari
que a la terra han ofrenat

Les velles branques uns batecs copsaren
que les joves sentiran;
florilég d'infanes jornades
a la pàtria oferiran.

Però la saba resta viva
defallences apartant,
noves branques, forta vida
i altres fites engendrant.

Presents seran a la cita
els bons borrons germinant,
faran tasca ben formida
i així l'arbre salvaran.

Les velles branques uns capolls portaren
que les joves floriran;
florilég de noves fermances
a la patria ofeiran

Antonio Alcaide

Vetlles i Revetlles

Olles, olles de vi blanc
totes son plenes de fang.

És preludi a la nit el bell cant dels infants
~~Preludien la nit el cant dels infants~~
és pau a la pau l'esperit i repòs pels més grans.

Són Reis i Nadal belles nits d'unió
ben a vora del foc ~~grans~~ joiós nits d'il·lusió

Vetlles de caramelles amb joia cantades
son el pròleg de les nits estel·lades

La nit de mar calma com un lleçol
té els mamells de vellut i de seda
i la llena blanca com un llençol
de caricia d'argent fa bella cleda.

Ben a propet la gran foguerada
son festejades les nits de revetlla
amb salts i jocs i crits de mainada,
cants de tenora i coques d'ametlla.

I és sempre de nit l'eterna cançó;
M'estimes? demana un dels dos,
T'estimo! la resposta feta amb ardor,
El tema és molt vell i és sempre d'amor.

Quina festassa la nit d'estiu bon calmosa.
Cada cop n'hi resten encara de nits de color,
postes de sol rogenques amb colors de taronge
i del most la gran festa cap a la tardor.

Aluny sentim una tonada,
els petits tornen cantar:
"A la plaça en fan ballades
mare deixeu-m'hi anar."

J. Ambros i Llaveda

Abbeville (Somme) Agost del 1950.

Himne. Música d'Antoni Nuñez

Salut a Mallorca

Mallorca
terra galana voltada de mar.
Mallorca
illa daurada bonica com cap.

La costa sempre ben brava
oberta a tots vents
la mar bé prou s'hi esbrava
punyint-la a tot temps.

Salut, país d'homes il·lustres
immortals de l'intelecte;
salut, cap vespres rogenes
color roig com sang encesa.

Dels ametllers la florida
ni és bella catifa
tot és amor, tot és vida
sentor de taronjina

Salut, illa plena de color
~~terra nublenta de flor~~
vells molins ~~esbatuts~~ batents al vent;
salut, terra nubleta de flor
belles nines i ~~amor~~ Flor jovent

Mallorca
terra galana voltada de mar
Mallorca
illa daurada bonica com cap

J. Ambros i Lloreda

Mollet del Vallès
Maig del 1936.

Aigua avall

La neu fosa s'esmuny plàcida
per l'espadat devalbant,
al xaragall fa cap impàvida
sota matas i brostam.

Anguileja riolera
brincant pels rostos avall
per trobar-ne la riera
el cel ample i la gran vall.

Aigua avall,
déus llunyans brollaràs;
Aigua avall,
camps i planes regaràs.

En la riera roquissera
somia i clara com cristall
l'aigua juga tafanera
per forats i amagatalls.

Arribant al pla fa mirall
al pollancre que voreja,
a les viles de la vall
i al sol nocent que caldeja.

Com àuriga esvalotada
en jorns irats de tempestat
baixen aigues enllotades
i troncs d'arbre esbatanats.

~~Quan~~ Al ser les borrasques calmades
torna viva al seu trencall
vora ~~de~~ sones daurades
i grisor del pedruscall.

En nits tardorals l'embolcalla
blana broma amb fluix mantell,
oint-se en mig la brossalla
el gran xerroteig dels ocells.

Riera que endavant tossuda
perseveres en son camí,
a l'home ensenya la ruta
que ha de fer-ne l'esperit.

Terra avall les déus han brollat
d'exemple i fermesa ens han sadollat.

J. Ambros i Lloreda

Font-Rèmy 8-2-1967

Aigua avall (2ª versió)

La meu fosa en degotall
fila avall per l'espadat
enquejant ~~va~~ al xaragall
salta mates i el brossat

Salta, brinca, barbollent
tot cercant el cleral
~~que~~ vol veure el sol lluent
el cel ample i el sorral.

Terra ~~terrenys~~ avall
fonts i mines brollaran;
Aigua avall
camps i planes regaran.

~~Anibal al plà i~~
~~cercant racons~~ dormisqueja
~~pels racons tot~~
~~tot lo plorós~~, jent mirall
al sol grogós que el caldeja
i al pollancre amb fort brancall.

Com aigua esvalotada
~~dins~~ en ~~es~~ jous ~~rocs~~ ~~ihats~~ de tempestat
baixen aigues enllotades
i troncs d'arbre esbatanats

I quan bonasques calmades
torna a vora el seu crestall
neteix la sorra daurada
i llueix el pedruscall

Els infants hi xipollejen,
els grans hi cerquen repòs,
les remedes hi verdejen
i els ocells hi fan el clòs.

Vell cleral de la terra
~~fondes~~ clars i clar com el cristall
omples l'àmbit de ~~de~~ ~~riuresa~~
fins al mar al cap d'avall.

Terra ~~aniràs~~ endavant
no torçant mai de camí
l'exemple a l'home donant
del ~~que~~ ~~hande~~ ~~fer~~ de l'esperit
~~quefer~~ què fer

~~Terra~~ ~~terrenys~~ avall
déus eternes van brollant
Aigua avall
camps i planes fecundant
i Quadrios i Lloreda

Pont-Rémy 11-2-67

El gall del campanar

Al cim del campanar, com una bola,
hi posaren per penell
un gall presumit, que amb testa feta
volta sempre al grat del vent

De ferro trist, el nostre gall és pobre,
no s'en fan d'or cisellat;
però amb cresta altiva i posat noble
planta cara a fots embats.

És alerta i vigilant tot-hora
amb dos ulls d'un sol forat;
al pagès marca el mal vent si té defora
les rallites per entrar

Orgullós allà dalt rès no l'astora
amb el coll rebenxinat
cals de la campana té por i tremola
al batall sentint sonar.

Amant viril del galliner s'amyora
no podent-hi gallejar

De feblesa el temps a voltes devora
i convent s'ha de pintar.

Falsicts xiscladors i enamorats
l'han pres per llur confident
de fer fent zig-zag l'envolten rats-pinyats
que li passen cremadent.

Ha vist joies portar mares i mares
els fillets a batejar,
dols amb vestiments en la gent en plora
i nuvis prenent-se la ma.

Triagie desti el del nostre pallastre
allà dalt sempre bridat
no tocar terra per ell és desastre.
Les ales li han soldat.
amb ales no pot volar.

Festes i diades feinadores
ell sempre guardià
no canta, ni crida i en honora
nostre gall del campanar.

J. Cumbres i Llaveria

Pont-Reimy 20-2-67

Ha vist resplandents a mares i mares portant fills a batejar, endolats vestiments amb gent que plora, i nuvis prenent-se la ma

Viatge a l'insòlit

Fa uns mesos que així com tots els altres exiliats, vaig tornar al meu país i avui encara no em puc desprendre de la sorpresa que m'envaí al constatar el canvi operat. Verita blement no en podem planyer d'haver pres aquesta determinació. Tot allò que fa molts anys era una il·lusió quimèrica de benaurança ha endevingut una realitat. El nostre país viu una llibertat, una pau i una confiança insòlits en constant millorament. Fou llunyà aquells temps fatídics de repressions i empresonaments deguts a protestes o vagues d'ordre social o política, de persecucions a persones pel delicte de propaganda d'opinions que no s'avenien al pensar i obrar dels manaments, o d'imposicions que vexaven la dignitat humana. La base fonamental d'aquesta transformació, ha estat i és, en primer lloc, la cultura estesa al seu grau màxim en tots els llocs de la nostra terra, àdhuc als més recòndits, que han fet desaparèixer per sempre les intransigències i les mesquineses dels fanatismes inerts que eixamant barbàries a vegades sanguinolentes afeblien l'economia general i el benestar social. Les escoles de l'Estat (solament de l'Estat, del poble, pel poble) no pateixen de influències polítiques ni religioses gaudint de la independència cultural pròpia a l'escola mentre fan el servei que tota escola té assignat. L'infant és protegit des de la seva més tendra edat i tots els mitjans educatius són posats a la seva disposició per a fer-ne homes

de profit en bé d'ells i del poble; les intel·ligències, per modestes que siguin llur procedència son examinades, ajudades i aprofitades per l'Estat en benefici del bé comú; l'escola és obligatòria per a tots no essent aquesta consigna un mot en va com així havia ocorregut abans; els pares son ajudats. La nació és avui una de les més florents del món en tots els ordres culturals.

Ja ningú no té noció del que havien estat els Hospicis de vells. Això ja no existeix. Aquests ancians d'un jubilen decent que els posa a l'abric de contingències desagradables, com té dret a viure tota persona que ha treballat tota la seva vida contribuint a la grandesa del país. Això matèix pels vells que a l'hivern de la seva vida es troben sols, s'han construit apartaments particulars on poden, si volen, fer vida comuna amb d'altres, sempre però acuradament atesos amb la consideració deguda a la persona humana. Ningú no es parla, ni es tracta amb aquell pretèrit desprecu humiliant als infants pels avatars de la vida han hagut d'esser recollits a l'Assistència Pública i que pel sol fet d'haver viscut en aquella casa els seguia tota la vida l'infamant epítet de "fords", acusació de la que no es podien rehabilitar mai més malgrat esser-ne innocents. La cultura ha enlairat el concepte de la condició humana.

Havent-se canviat totes les modalitats polítiques del país i la conjuntura predominant essent reivindicativa a la guerra exterior i als desordres interiors, els pressupostos de guerra i de governació han quedat reduits a la més mínima expressió i ja no es mant-

fer cap gavadal de regiments per prestigi ridícul, per a reprimir vagues, o fer-hi de "esquirols", ni es necessita l'aparell grandiós d'abans per empaitar estudiants, vigilar eleccions trucades, fer d'espantall a "complots" imaginaris i altres pelitleses que feien trontollar règims autocràtics. Avui la voluntat del poble és sobirana, car essent democràtica disposa pacíficament del govern, del parlament i de tota mena d'organitzacions polítiques i socials que es vol donar.(1) La gent que no son de la mateixa opinió no son enemics a mort ni no conciutadans amics maldant pel bé de la pàtria i pel progrés de la comunitat. Així doncs, és comprensible que tot l'aparell guerrer que abans servia per a fer por a l'interior (car a l'exterior ja ningú no en feia cabal per la seva inoperància de material) i tota l'aparatositat de la força enorme policíaca havent desaparegut, s'hagin invertit els cabals que els sostenien als pressupostos d'Obres, de Salut i Instrucció públiques engrandint i millorant les artèries de comunicació, els equipaments dels hospitals on ja ningú no es dona vergonya d'anar, laboratoris científics a tots els centres culturals amb les conseqüents recerques i realitzacions que abans no es podien fer, com també (partint de la base que ja no son necessaris tants homes de corretjam) es desafectaren bon nombre de casernes, que foren convertides en escoles agrícoles o industrials. Així per on comença la instrucció professional tot eventual pagès o obrer.

Ja no hi ha contrades despoblades ni d'altres de sobrepoblades. Una eficient política d'aigües regant, d'una part, les terres tradicionalment

(1) i quan els prendre la seva neutralitat Suïssa mitjançant la internitat

àrides i, d'altra part, produint l'electricitat suficient, ha fet possible un superior rendiment del conreu i l'establiment de indústries enriquesa el país d'on abans la gent n'havia de marxar en recerca de millor vida. D'altra banda amb la implantació de la reforma agrària, que elimina les grans terratinències, origen de misèria i esclavatge, (terres que ara son regentades per Consells agraris municipals) la prosperitat ha entrat de ventat en aquells llocs i ningú té d'abandonar la seva casa per anar a treballar a l'estranger com abans s'havia de fer.

No cal dir que el règim que sustenta aquest satisfactori ~~sistema~~ resultat de vida és el republicà de tipus federal. Havent-hi dintre la nació diversitat de llengues i de idiosincràsies el bon sentit aconsellà aquesta forma d'institució que solventa d'una vegada tots els problemes espirituals, morals i culturals d'aquestes regions que havien viscut en pugna, cercant les unes una superioritat que les altres, naturalment, no volien concedir. Així els estats, federats de pròpia voluntat, es governen i s'administren ells mateixos i per ells mateixos, elegint un govern federal que té cura de tots els afers supranacionals. Totes les llengües gaudeixen del mateix respecte i favor, els conciutadans ja no es miren de reüll a causa d'elles, la rancúnia ha desaparegut contribuint tot junt a la ~~grandesa~~ fraternitat tant recercada. Aquest sistema no és l'inici de la divisió com volien fer creure els discursos somiaquera i demagogs d'animetes mal intencionades si no que fent les seves proves contribuirà a la unitat, a la franquesa i cordialitat entre aquests pobles que es senten més germans. I gràcies

a aquesta pau i confraternitat democràtica el nostre país ha entrat a totes les Organitzacions Internacionals així com al Mercat Comú Europeu tant necessari al desenvolupament del nostre comerç exterior. Podria enumerar encara més beneficis però l'espai és just. Amb tot encara m'en resta per a dir que ara sí que això és viure car per fi ja el poble ja no viu de frases altisonants de glòries passades ni s'han d'elaborar Reformes de cartró estantís per embolicar hi enganyar "tobos" si no que estem atents a les realitats latents de progrés ---

— — — — — — — — — —

Ja hem suposo que el lector ha comprès tot seguit que ha començat la lectura d'aquest article que la meva imaginació m'havia jugat una mala passada. No he pogut estrenyem a la idea d'escriure'l car és el producte de l'entusiasme dels joves de casa al discutir entusiasmats els acontenyements de casa nostra de l'hivern passat. Jo també m'en entusiasmava pensant en el que podria ésser la nostra tena si la bona voluntat de portar-la endavant existís. Ai las, m'he hagut de despertar d'aquest somni al llegir un dels pensaments de Pascal "no podent fer que el just sigui fort, hom ha fet que el fort sigui just" que m'ha fet comprendre que per aconseguir la desitjança cal una forta voluntat i coratge i que havia fet en un somni un viatge a l'insòlit i a l'ireal.

Autor: Lleida

Font-Rèmy 22-2-67

(1) Aquest començament d'article passa redactat tal com ~~està~~ es troba al final

Es possiblement un defecte que tinc el no guardar els diaris ni el fer col·lecció de retalls que podrien servir d'ajuda memorística en el moment oportú, però sempre m'ha semblat que els textos de les informacions a l'esgarrifança per la llunyania del temps perden eficiència i fan olor de rescalfit. Com que tampoc no sóc un lector pantagruèlic de diaris i molt sovint m'enllesteixo la lectura amb rapidesa desordenada, donant-me per assabentat amb la sola lectura dels títols que encapçalen les informacions, no té rès d'estrany que moltes coses em passin per alt si a la bestreta no tinc un significat interès en recercar-les. He preferit sempre la lectura d'un bon llibre o el que jutjo com a tal. L'hivern passat, però, fent un xic d'excepció a la regla vareig llegir, (com segurament ho (fem tots) pot-ser un xic afamadament les notes provenint de casa nostra que pot-ser pel fet d'ésser continuades, atapeïdes i allunyades no en vareig fer la digestió convenient. Una sola d'aquestes notícies retingué extraordinàriament la meva atenció; una de sola, (que possiblement passà desapercebuda del gran públic) em copsà malmenant la meva ànima ~~valguent o la meva~~ i'estirava l'honor d'efectuar-ne el retall: el suicidi d'un estudiant. Abans d'anar endavant no puc resistir a la temptació de co-

pian el text integral de dita informació. Ja de per més entenedora la tristesa que m'abassegà i la fretura de trobe'n unes conclusions bens poc afalagadores pel destí moral i cultural d'Espanya, mentre les condicions actuals subsisteixin, dic així: "El malestar social a Espanya. — Per escapar als policies l'estudiant de Madrid es llença per la finestra. — Madrid 30 de gener. — L'estudiant Rafael Guijaro Moreno de 23 anys d'edat, s'ha donat la mort aquest matí, llençant-se per la finestra de la seva cambra situada al sisé pis del carrer de Jaume Ier el Conqueridor a Madrid, al moment que els inspectors de la Brigada Social entraven a casa seva per efectuar un registre. Els policies no s'expliquen el comportament d'aquest jove i indiquen que aquest registre no havia estat ordenat a conseqüència dels esdeveniments universitaris, més per "activitats subversives comunistes" de l'estudiant. Els policies s'han presentat a casa d'aquest dauer, que vivia amb els seus pares, a les 6 del matí (5 hores G. M. T.). En el moment que els policies entraren a l'apartament, ha declarat la mare de Rafael Guijaro, el jove estudiant s'ha llençat per la finestra. Morí poc després d'esser transportat a l'hospital. Segons la mare, els inspectors no han descobert a la casa cap document subversiu".

Aquesta notícia en els temps commocionals i de crissi moral que vivim podria semblar banal. Tan banal

continuació

que possiblement no hauria estat difusada a casa nostra amb tota la seva integritat, aparegueut a la secció de fets diversos rodida en ~~la seva~~ llur gaire bé totalitat de successos escabrosos a sensació i amb una literatura abrasadabrant a la James Bond. Adhuc es possible que si s'ha publicat quelcom d'aquest afer, s'hagi fet esporgant ~~la de~~ tot el que fa referència a "activitats comunistes", o a "esdeveniments universitaris" per a no comanare una opinió ja prou trasbalsada per aquest darrer problema i presentant la cosa com un desenllaç fatal a penes d'amor, mala entesa amb els pares o a una depressió a causa de males notes. Jo m'atinc a l'estipulat a la informació (venint sobre tot d'un diari d'una imparcialitat incontestable) i com que no sé comprendre la banalitat d'una inseparable ~~decisió~~ i madurada (1) decisió que no té retom en mesura les conseqüencies ~~funestes~~, constatant amb pena on ha arribat el menyspreu de la vida davant la por ~~de~~ l'engàstul amb la perspectiva de sortir-ne amb l'esquena zebrada d'arabescos que tota la vida donaran constancia de l'estada en aquell lloc. Segurament que els pares d'aquest jove tampoc no haurán trobat la cosa tan banal al veure desaparèixer tan tràgicament un fill ~~que~~ en el qual devien tenir posades un bon nombre d'esperances, (pot-ser la tranquilitat i benestar de llur vellesa) occint-se en la flor de la joventut a causa de la por. Es evident que si no tenia cap document a casa seva que el pogués comprometre la decisió

(1) Penso que més aviat es tracta d'una decisió ~~precipitada~~ i no pas espontània, en absolut seria inexplicable)

que hom té a

continuació

presa fou prematura i poc avinguda a la venialitat del cas, si cas hi havia, però qui no coneix les angúnies dels homes que fan registres amb zel i que al cercar quelcom que solen trobar ho troben malgrat la seva inexistència l'havent-hi a llurs impermeables prou butxaques per a portar-hi les proves d'una culpabilitat ~~premeditada~~ amb antelació. Naturalment quan el xicot fou mort per a silenciar un escàndol possible ja no interessava de trobar rès i així l'aspecte repugnant del suicidi es podria camuflar.

Quan s'acabarà la constant violació dels drets de l'Home? És possible que les nacions civilitzades puguin permetre de donar entrada a llurs organismes a una nació que manten una persecució permanent, horrible, a l'extrem que l'individu prefereixi de llençar-se per la finestra abans que deixar-se emmenar al comissariat de policia? En el món civilitzat d'avui s'ha de considerar encara com un crim el sustentar unes idees polítiques qualsevols i el propugnar-les? És lícit d'anar a practicar un registre en una casa a les sis del matí d'un dia d'hivern quan a aquesta hora encara fa nit? Els obrers, els estudiants, els professors, els intel·lectuals, els pagesos no han de poder tenir el dret de constituir ~~els~~ llurs propis sindicats per a defensar llurs reivindicacions? És que per atzar els les defensaran els sempos de Leirita i quants blanes que des de les altu

continuació

les línies de

res dirigeixen i ordenen? conducta d'un sindicats dels verticals?

Lastimosa cultura la d'un poble inhibit, acovardit per la persecució i l'empresonament! Com volem que assegeixi una ruta ascendent vers l'universalisme si l'hem tancades en el clos del més antiquat empirisme i viu temorenca i poruga? Quin pot ésser el resultat cultural davant les vagues d'estudiants i l'acomiadament de professors universitaris (fins al moment uns 120 solament a la Universitat de Barcelona) que els recolzaven? On és el seny de les persones que prohibeixen inconqüentment amb textos allunyats del corrent normal el dret que tot poble civilitzat ha de tenir disposant de la lliure associació? Si bé és cert que la temença és el començament del seny, ningú no pot ignorar que el valor real del seny es troba dintre l'esperit que l'anima i no pas en uns textos que el vestiexen. Hom subestima la tenacitat i la voluntat de totes les capes socials. Des d'els temps més ~~altes~~ recòndits del tribalisme un dels motors principals de la vida ha estat (i serà) la inquietut de progressió. Quan l'home troba barreres que volen aturar aquesta força instintiva cerca a unir-se amb altres per abatre-les, ~~de~~ i a la fi les endreça, de la manera que un riu desmolleix una diga si ~~no troba~~ bona no ha deixat un sobreviure per on es pugui escapar la pressió que ho trencarà tot. La cultura que al fi i al cap és el complement de la intel·ligència, a la que l'home dona el més gran de tots els valors, no vol sem-

continuació

tir-se humiliada per l'estancament i és natural que els estudiants de casa nostra al veure's ocupant la posició de rera-passats vulguin unir-se lliurement per a pressionar a fi que aquest estat de coses s'acabi. Bé caldria que hom volgués comprendre la lliçó que amb el seu sacrifici ha donat l'estudiant de Madrid i que els qui han de tenir orelles per escoltar hagin ~~sentit~~ oït i comprès el toc d'alerta que aquell mínyó donà amb la seva trista fi. A casa d'aquest estudiant després de vint a vuit anys d'haver-se acabat la guerra encara n'han tocat les greus conseqüències i l'han perdut.

J. Amades i Gleveda

Font-Rèmy 27-2-67

(1) Entre el bon garbell d'informacions provenint d'Espanya, que els diaris estan publicant des de fa un grapat de mesos, totes prou interessants per atreure l'atenció de l'articulista atent per a comentar-les i treure'n les conclusions adients i evidenciar el mal cor que rosega els organes vitals polítics, socials, culturals, intel·lectuals d'aquella terra, una m'ha copsat bolnc manera malmenant la meva sensibilitat. Es tracta del suicidi d'un estudiant que abans de deixar-se portar a la presó per dos inspectors de policia ha preferit el suprem sacrifici auto-destruint-se. Ben segur, amic lector, la mort d'un home ("solament" d'un home) quan en cauen tants al caner o a conseqüència d'una bona pallissa sàviament administrada, és bem poca cosa al davant d'altres afers de més ressonància i envergadura com per exemple: La llei de Premsa (amb la que algunes ànimes incautes havien cregut que ens hauria estat concedit un pas endavant en el camí de la llibertat); el pitafi de les eleccions a regidors (85 % d'abstencions); l'examen del que s'en digué "referendum" de la llei Orgànica i que no passà d'un plebiscit amanyagat (car no era reconegut el dret de propaganda en contra) on la quantitat de vots emesos foren, de molt, superiors al nombre de votants declarats en el cens electoral; la lluita tenaç dels estudiants per obtenir ~~ells~~ un sindicat, lliure d'intromissions alienes; l'efervescència social en els nuclis industrials amb les conseqüents vagues i "llenya"; l'intent de segregació de Catalunya, de les "provincies" de Lleida passant-la a formar part d'una regió fantasma aragonesa nomenada "Región del Bajo Ebro" (projecte que segons sembla havia elaborat un "Consejo Económico Sindical" qualsevol amb les finalitats que hom pot suposar i que per ara sembla que ha avortat); l'empresonament d'intel·lectuals catalans; i per fi la reforma del "Código Penal" limitant la llibertat de premsa que havien donat (és allò de donar amb la mà esquerra allò que es prendrà amb la mà dreta) son tants d'assumptes candents on hom hi pot prestar atenció. Però la mort de l'estudiant de Madrid és quelcom que revolta la consciència de l'home lliure. És una de les reminiscències de la nostra guerra i el rebuliment d'haver-la perduda. Llegim la còpia integral de la informació, que diu així:

Passa al número 73 del quadern nº 5

(Per a sardana)

El gall del campanar

Al cim del campanar, com una bala,
hi posaren per penell
un gall presumit que amb testa ~~molt~~ forta
volta sempre al grat del vent.

De ferro ~~bist~~ vil, el nostre gall és pobre,
~~que~~ dona son cos d'or cisellat,
té cresta altiva i un posat noble
plantant cara a forts embats

Sempre alerta i vigilant tot-hora
amb dos ulls d'un sol forat
indica el mal vent quan son defora
les collites per entrar.

Orgullós allà dalt rès no l'astora,
amb el coll rebenxinat,
sols de la campana ponuq tremola
al batall sentint sonar.

Ges vil el gallaner no anyora
ni sabria galkejar.

Amb zig-zags i crits estridents l'envolten

a vegades la feblesa el devora
i convent l'ham de pintar.

Falsicts xiscladors ~~i esgarrats~~ passant a vora
ja l'han près per confident
~~amb crits estridents i revolts en zig-zag~~
tot
~~roba~~ passant-li cremadent.

Albira amb por les fortes ponentades
encarant-s'hi despitat,
ben content rep les fresques garbinades
tot quedant endarrerit.

Ha vist com resplandents mares i mares
porten fills a batejar,
endolats seguiments amb gent que plora
i nuvis ~~agafen~~ donen la ma.

Mentre a baix se n'han passat de tots colors,
penes, plantys i avatars,
ell enmig dels pocs viures i tants plors
gens de ploma n'ha deixat.

D'uns moments essent millors

D'uns moments essent millors

continuació

Crist desti el que té el nostre pollastre
allà dalt sempre bridat
però val mes ser a dalt espetarrant-se
que estar a baix novellat

~~Les festes o els jorns feiners~~ Tota festa o jorn feiner
~~Les festes o els jorns feiners~~
n'és fidel guardià.
no canta aubades, però ens fa honor
nostre gall del campanar

Al cim del campanar del meu poble
que vetlat nostre gall hi està
altiu semble dir de veu forta
amunt els cors, que el bon temps vindrà.

J. Amigos i Llorede

Font-Rèmy 28-2-67

El gall del campanar

(Per a cançoneta)

Pàgina del ~~meu~~ quadern nº 5

El gall del campanar

Al cim del campanar, com una forca,
hi posaven per penell
un gall presumit que amb testa feta
volta sempre al grat del vent

De jovenil, el nostre gall és pobre,
doncs son cos d'or cisellat,
~~amb~~ per amb vesta altiva i ~~de~~ posat noble
plantà cara a forts embats.

A dalt del campanar del meu poble
que ben fiat nostre gall hi està
altiu sembla dir de veu forta:
amunt els cors que el bon temps més bo serà.

Orgullós allà dalt res no l'astora
amb son coll rebenxinat
sols de la campana poruc tremola
al batall sentint sonar.

Sempre alerta i vigilant tot hora
amb dos ulls d'un sol foguat
indicant mal vent si ~~es~~ son defora
les collites per entrar

D'ull atent als mals nuvols que l'envolten
~~com negre esparver que plana enfurismat~~
~~planant com negre esparver esquifeat~~, entona el cant
el gall ~~escampa els mots~~ que al cel s'enlaira:
amunt els cors que el bon temps ~~més bo serà~~ ja tornarà.

Falsiots xiscladors passant a vora
ja l'han près per confident
amb crits estridents ~~fent gran~~ revolta
~~pau passant-li~~
~~la passera~~ cremadent

No glateixe del galliner, ni anyora
el poder-me gallejar
~~tot sol~~
~~és molt~~ fort pensant novell ~~es~~ devora
és molt
i cavent l'han de pintar

De sol a sol amatent lluqueja
~~sense~~ ~~no té~~ por de l'incertesa del demà
als homes; al temps murmura amb tendresa
amunt els cors que el bon temps ~~més bo serà~~ ja revindrà

albina amb por les festes ponentades
encarant-s'hi despitat 9
ben content rep les fresques garlinades
tot quedant endormiscat

Ha vist joioses mares i nores
portar fills a batejar 10
endolats seguiments amb gent que plora
i mirris prendre's la ma
als infants ha vist jugar i riure
amb dolit dar-se la ma,
vells i joves maldant pel bon viure 12
Als infants ha vist jugar i riure,
~~retrunyint un ben dolent~~
vells i joves amb dolit dar-se la ma
i sempre ha dit al veure ~~vostre~~ (els viure):
amunt els cors que el bon temps mes bo serà

Mentre a baix se n'han passat ~~de tots~~ amb colors,
penes, plantys i avatars,
ell enmig de pocs murres i tants plors 11
gens de pluma n'ha deixat

Trist destí el que te el nostre pollastre
allà dalt sempre buidat
però val mes ser a dalt espatarant-se
que estar a baix novellat

Digui de festes o jorns feinadors
ell serà sempre fidel guardià
no canta albades però ~~sempre~~ repetirse d'honor:
amunt els cors que el bon temps mes bo serà.

J. Amigos i Llorede

Sant-Rémy 4-3-67

Al cim del campanar com una bola 1.
de ferro vil - - - - - - - - 2
Orgullós - - - - - - - - 3
a dalt del campanar del meu poble 4
sempre alerta 5
Palmats aixecadors 6
L'ull atent 7
no glateix del galliner 8
albina amb por 9
Ha vist joioses 10
se sol a dol - - - 11
mentre a baix 12
als infants 13
digui de festes 14

(versió més curta per e. ramoneta)

Passa als nº 74 del quadern nº 5

El gall del campanar

Els vells del poble en posaren
un pollastre al campanar
ben segurs que endevinaven
que ens havia d'honorar

Presumit, de posat noble,
cresta altiva, bec ~~mat~~ alçat,
vigilant és a tota hora
dels bons vents o forts embats.

De sol a sol ~~en~~ en l'aire ~~amb~~ aixecant lluqueja
escrutant ~~els~~ monts i planes ben enllà,
somrient sempre ha dit mentre basqueja:
amunt els cors que el bon temps ja revindrà.

De ferro vil el forjaren
donés són cors d'or cisellat,
si febleses l'acaparen
ben corrent l'han de pintar.

No té por de cassolades
ni del vol dels rats pinyats
orgullós rés no l'astorba
ni té por dels rats pinyats
de les campanes tremola
car sovint el fan vibrar

~~Sols en tem les campanades~~
~~que sovint el fan vibrar~~.

~~Contemplant~~
~~Ha vist~~ infants jugant i riure,
vells i joves ~~que~~ treballar pel demà
ell sempre ha dit amb gai somriure:
amunt els cors que el bon temps no pot tardar

~~Fora~~ A les
~~Ja~~ fortes ventades
plantant cara desafiat
més amb fresques garlandades
~~Ni fa un~~
~~ens ha fet~~ son allargassat.

Sammargut està de pena
quan ~~plou~~ plou
~~plovent~~ bots i barals
que podreixen blats a terra
~~si manca~~ ni no hi ha
~~manca~~ ~~ens~~ temps per entrar-los

L'ull atent al mal auvol que l'envolta
~~com negre esperver~~ ~~planant~~ ~~enguixonat~~
~~tot planant com esparver enguixonat~~
el gall entona el ~~nou~~ cant que al cel s'enfila:
amunt els cors que el bon temps ja tornarà.

Ha vist a mares i noves
portar fills a batejar,
dols amb molta gent que plora
i nuvis prendre's la ma

Si tot no és cosa dolça
el gall està confiat
que a sota de ~~tarda~~ tarde escarça
~~hi ha alegria~~
~~hi s'ajunten cors~~ ben girbats
s'hi troben cors

Al cim del campanar del meu poble
feta anel al nostre gall li van posar
coll alçat semblà dir de ven porta:
Amunt els cors que el bon temps no pot tardar

Font-Rèmy 7-3-67

J. Cumbre i Llorca

P Passa al número 7-5 del quadern nº 5

Nova Mostra

Banyat de sol en terra molt brava
sota d'un cel de blau = transparent,
ardent,
a prop d'una mar bella i calma
s'hi plantà un poble de bona gent
valent.
Salut altes cimes catalanes
sempre arrapades al nostre record
marcat,
terrer de prats i vinyes gemades
~~per l'etern repten a dintre~~ ~~no ens cansaran mai~~ del cor
clavat.
Son de pau i d'honor a la terra
la nostra sempre i nostre combat
fem-nos-en glòria, fent-n'hi l'ofrena
d'aquesta estada seguent-ne soldats

Sembrat en la terra estimada
el nou blat madur engroguirà,
sumint
amb la fràgil rosella granada
el bell símbol que l'esclat donarà
ploint.
Al color i ritme del sol fluent,
~~amb~~ la blavor del cel immaculat
engint
les pinedes de frescor somnolent,
quantes regades l'hem sommiat
fluint!
De nostres coses la forta alenada
embolcallí tots els fogars allunyats
i que un estel amb llum abrivada
vagi amb bon vent per valls i senats

Festes avilin joves diades
fent batre el pols a pic i repic
punyent;
que transmetin al ser celebrades
d'inquietut el més vic formigó
~~vent~~. ~~bullent~~ bullent
Lluny xiquin els mals vents i tempestes
que amaren evllà bo i sidolant
un bram;
retornin de l'amor les conquestes
de gran joia ~~forjant~~ festiva forjant
un clam
a semblança de les nostres muntanyes
d'un roc tenaç, nostra casa ~~ens~~ ~~hem~~ bastirem;
casa d'un poble que bé s'agermana
~~estimat~~ d'estimar sentint-ne l'anhel
~~amiest~~ desitjos

És una casa gran i molt forta
on els infants fan llurs jocs resplandents
cantant,
on el vell té la plaça més bona
i el jovent ~~#~~ del treball és ~~content~~ ~~tement~~,
constant.
A l'entorn ~~creixen~~ ~~sorten~~ flors boscanes,
~~els ocells~~ refilant ~~llurs~~ millors cants
~~els ocells~~
potents;
bella és la mar d'onada encalmada,
reguen els rius terrenys ben gemats
calent.
Pocels antics l'aguanten ben alta,
la nostra casa mai no caurà,
essent-ne la nostra és la més ~~casa~~ ~~gran~~
cap més en el món ningú no en farà.

Sur-Rémy 8-3-67

J. Amadeu i Llovera

Floriegi

Les velles branques
uns capolls portaren
que les joves guarnaran;
Floriegi exaltant
d'infantes femenades
a la pàtria oferiran.

Les branades que eren tendres
amb el temps s'han assecat
cabelles blanques, les mans inermes
il·lusions han estroncat.

Ja son velves enrevitades
les vagues flames d'antany
sucumbint empolsegades
de recordances i vius planys.

Foren flama alimentada
pel foc fustam de llur cor,
ni l'escull, ni la tronada
en feren minvar el vigor.

Les velles branques
uns batecs copsaren
que les joves bategaran;
Floriegi exaltant
d'infantes jornades
a la pàtria oferiran.

La pensa n'és farinada
dels moments essent millors;
jours de dolentes febrades
deixaren record d'dolors.

Son fulles del calendari
que els anys han ben escampat
com les glanes d'un rosari
quan dels fils s'han escapat

Mes al fer-ne l'inventari,
fites, neguits i combat
son pàgines del glossari
que el la terra han ofrenat.

Les velles branques
uns esplets donaren
que les joves collieran;

Floriegi exaltant
d'infantes virtuts
a la pàtria oferiran

Resta la saba viva
de tantes vides cridant,
noves branques, forta soca
i altres fites endegotant.

Ja son presents a la vida
els bons honors germinant
faran terra ben florida
i així l'arbre salvaran.

Fora empellts de fusta bonda
eixorcs ab ser infrosats;
tany folgat, bon estell ompla,
fonoll, els fruits son amargs.

Les velles branques
uns plantons sembraven
que les joves plantaran;
Floriegi exaltant
d'infantes solcades
a la pàtria oferiran

Brots novells inflats de saba
van endegant llur camí
ja n'és la gleva abonada
pel sol calent de l'esperit.

Com la terra serà bella
amunt del cel reflectint,
l'arbre farà meravella
el seu bon nom ressorgint!

Llavors les branques més velles
ja el neguit podran deixar
prevent les joves les vegades
han triomfat resplendint.

Les velles branques
un llegat deixaren
que les joves mantindran;
Floriegi exaltant
d'infantes fissanes
a la pàtria oferiran

Autors i dates

Pont-Reimy 17-3-67

Nota: Aquest original no és per a publicar - L'original del que s'en ha fet una còpia per a ser estudiada en el quadern nº 3

Florileg

Lema: Via fora, noves branques.

Les velles branques
ens capolls sostaren
que les joves lograrán;
Florileg exaltant
d'ufanes ferrances
a la pàtria oferiran.

Les brotades que eren tendres
amb el temps ja s'han maurit
fulles grogues, rígies fredes
il·lusions han esmorrit

Ja son volves esventades
les vigues flames d'antany
sucumbint embolicallades
en recordances i un plany.

Era flama alimentada
pel bon fustam de llur soc
bri l'esvill, ni la tronada
li feien minvar el vigor.

Les velles branques
ens batecs copsaren
que les joves sentiran;
Florileg exaltant
d'ufanes jornades
a la pàtria oferiran.

La pensa n'és l'encinada
d'uns moments essent millors;
jorns de lleutes febrades
deixaren record dolços.

En son fulls del calendari
que els anys han ben escampat
com les grunes d'un rosari
quan dell fil s'han esrapat.

Més al fer-ne l'inventari,
lluites, neguits i combat,
son les flors d'aquell glossari
que a la terra han ofrenat.

Les velles branques
ens esplets donaren
que les joves plantaran;
Florileg exaltant
d'ufanes collites
a la pàtria oferiran.

Les velles branques
ens plantets sembraren
que les joves plantaran,
Florileg exaltant
d'ufanes sobrades
a la pàtria oferiran.

Brots novells inflats de saba
van endegant llur camí,
la glevat és fecundada
pel sol calent de l'esperit.

Com la terra serà bella
amunt dels cels reflectint,
tornant a ser maravella
l'arbre de nou ressorgint!

Llavors les branques més velles
ja el neguit podran deixar
mentrent les joves les neguen
llur triomf resplendirà.

Les velles branques
un llegat deixaren
que les joves mantindran,
Florileg exaltant
d'ufanes floixances
a la pàtria oferiran.

M. Ambros i Rovira

Foul-Reiny 19-3-67

nota: Aquest original no és per a publicar.

(Per a publicar)

(Anulat. Passa al quadern nº 4 pàgina 21)

Florilegi

Les branques que eren tendres
amb el temps s'han assecat,
cabells blancs, les mans inermes
il·lusions han estroncat.
Ja son volves esventades
~~les roges flames de~~ de la flama encesa antany
sucumbint empolsegades
de record~~s~~ i d'algun plany.
~~Les velles branques~~ ~~uns plantes~~
uns planters donaren
que les joves plantaran;
florilegi
d'infanes solcades
a la pàtria oferiran.

~~Els~~ la
~~La~~ pensa ~~m'és~~ fascinada
d'aquells
~~Dels~~ jorns ~~que foren~~ essent millors:
~~d'ells~~ resta
~~d'ells~~ la ment lamentada
al record dels ~~dies~~ jorns pitjors.
T'oren flama alimentada
pel ~~bon~~ fustam de llur cor,
bon
ni l'escull, ni la tronada
en ~~feren~~ minvaren el vigor.

Les velles branques
uns esplets deixaren
que les joves colliran;
florilegi
d'infanes brancades
a la pàtria oferiran.

~~Els~~
~~Les~~ fulles del calendari
els ~~anys~~ molts anys ~~les~~ han escampat
com les grans d'un rosari
quan del fil s'han escapat.
Mes al fer-ne l'inventari,
~~fites~~ grans, neguits, ~~i~~ dolor, combat,
son les flors del ~~llur~~ llit glossari
que a la terra han ofrenat.
Les velles branques
uns batecs copsaren
que les joves sentiran;
florilegi
d'infanes jornades
a la pàtria oferiran.

Però la saba resta viva
defallences apartant,
noves branques, fonta vida
i altres fites engendrant
Tots ~~presents~~ al cel de vida!
~~seran~~ a la entrada
els ~~bons~~ bronsos ~~germinant~~
~~fargant~~ tasca ben florida
i així l'arbre salvaran.
Les velles branques
cruix capolls portaren
que les joves florirán;
Florilegi
d'infanes semblances
a la pàtria oferirian.

Brots novells inflats de saba
van endegant llur camí,
la gleva és fecundada
pel sol calent de l'esperit
Fora empelts de fusta borda
exemple exercos ~~per~~ son imposats,
Tany folgat bon cistell omple,
fonal, ~~els fruits son~~ amargs.
~~el fruit~~

Pont-Reiny 21-3-67.

Les velles branques
unes flors granaren
que les joves sembraran;
Florilegi
d'infanes prestances
a la pàtria oferirian.

~~Quallavors els ex-brots tendres~~
~~Llavors els brots que eren tendres~~
i que amb el temps ja s'han maurit,
~~al jovent deixant~~
~~deixant als fonts~~ les regnes
tindran treva de
~~podran reposar del~~ neguit.
Bona la terra serà bella!
~~Cel amunt tot~~
~~Amunt del cel~~ reflectint
tornarà a fer maravella
~~de nou l'arbre reverdint~~
~~L'arbre de nou~~ ressorgint!

Les velles branques
un llegat deixaren
que les joves mantindran
Florilegi
d'infanes floixances
a la pàtria oferirian

Ambrosi Lloreda

Brots novells inflats de saba
creixen cap a la llum
fent-ne l'arbre immarcescible
dels nous pagesos fent-ne pedestal

Text en net en el quadern nº 5

La Festa Major de La Bisbal

Alguna vegada l'home que escriu es deixa emportar per la ~~seva~~ deria ~~del~~ del d'escriure plaer; per a descarregar-se d'un pensament que el turmenta interminablement ~~i~~ cerca a grafiar-lo al damunt del paper per a sentir-se'n repesat. Generalment aquests "papers" escrits així, pel sol plaer d'escriure, sense la idea preconcebuda de llur publicació, van a parar al calaix de les deixalles inèdites quin destí és, molt sovint, el d'anar a raure a la pressa amb d'altres escrits facilitant així el que encara ~~no aparegui~~ serveixin de quelcom de profitable, com en sorti un bon feno fos (relat) dels trossos i romanalles que resten al taller del serraller, o com ajuden a pujar una altra part els trossos de totxo que resten de la construcció d'una casa.

La pujya d'escriure ~~aquests~~ les ~~article~~ petites anàven que seguien em vingué cap a finals de l'any 1944, o bé ~~del~~ al principis del 1945, al llegir un excel·lent escrit d'en Lluis Capdevila sobre les festes majors de Catalunya en el que exaltava en particular la de Granollers com la més esplendorosa de les festes majors del nostre país (del que estic ben d'acord) i on a més de posar ~~de~~ en relleu les diverses manifestacions de tots els ordres que en ella s'hi celebraven, feia ressortir els famosos àpats, substancials i substanciosos a bastament que l'autor havia fet en aquelles ocasions a l'Hotel Europa (la "Fonda d'Europa", com en diuen els gra-

continuació

nellenins) que jo mateix crec que és el novell de l'un dels hotels vallesans. Aquest hotel és molt bé situat en el lloc més céntric de la capital del Vallès Oriental, en el Hombriçol de la ciutat, i també la seva situació és bé a la vora de les tres places de més embrac comercial (o molejades) pel poble amb els sobrenom de Plaça de la Posada, Plaça del Bestiar i Plaça dels Porcs, a desgrat dels noms amb què les hagin pogut batejar les autoritats municipals. No puc precisar en quin periòdic vaig llegir l'article del la Veu de Catalunya, «Per Catalunya» o «El Poble Català» aleshores editats respectivament a Tolosa de Llenguadoc, a Nissa, i a Perpinyà pels refugiats catalans? El cert és que em recordà una altra festa major i m'inspirà la memòria d'una de les meves petites i més senzilles, però no exempta de grandesa en la continuïtat de les nostres tradicions (a la que jo vaig assistir per primera vegada en la meva infantesa com a convidat amb els meus pares) i vaig prendre unes notes que anaren a parar al calaix que he esmentat. (1) D'aleshores ençà han passat tants anys, he anat a parar d'un extrem a l'altra de la França amb la meva família, hem anat de tan mal barats, que es perderen notes, calaix i taula, com així ha succeït a bon nombre de refugiats. Però la idea ha subsistit i a la fi la puc precisar. Al parlar de la Festa Major de la Costa no intento fer un paral·lel ni una simili-

(1) en espera de millors moments per escriure en un quadern, mentrestant el full que estenc m'estalvia precaucions a l'hora de fer la pols que s'hi anirà ajuntant.

tot amb la de Granollers, cosa fora impossible, més donar-me el plaer de l'esplai moral mentre dedicar constància d'aquella festa que al seu temps em copsà perdurant en la meva ment. Des de la meva infantesa hi vaig tornar altres vegades a aquella festa major i ~~encara~~ després ja ~~que~~ no existia ~~en~~ la sorpresa i de la novetat ni que en pogués fer la diferència comparant-la amb les altres, (les unes per molt grans i aquesta per exigüa) mai no m'he pogut desfer de l'enèsi que m'han encomanat en va encomanar en el seu temps. El record és vell. Tindrà gust de ranci?

El poblet de la Costa de Fogars de Montclús (la Costa, com l'anomenen, simplificant, els indígenes de la contrada) és un blogaret de poques cases, o masies, escampades en un gran terme de la muntanya del Montseny i situat al costat dret, ponent, de cara al Vallès. La masia que està més a prop, l'una de l'altra, es troba, com a mínim a mitja hora de distància (que és així, amb aquesta mena de sistema mètric que aquella bona gent mesuren i evaluen la distància) per camins pedregosos dintre el bosc. L'església, junt amb una masia que hi ha al costat que serveix d'ajuntament, de rectoria, d'escola regentada pel rector de la parròquia, de canteria i altres afers públics, està emplaçada en un petit tros de terreny pla com si estiguis ~~en~~ pujat en el ~~del~~ vessant, no molt lluny del poble de Montseny i a més o menys ~~a~~ una hora de ranxi de Palautordera. Els dos edificis determinen la capitalitat del municipi que agrega ~~les~~ d'aquell escampall de masies

incrustades en la muntanya. Costat esquerra a la vora dels edificis, construits en paret de pedra grisa de la materia muntanya, hi ha una era que aixi com serveix per a les feines agrícoles, també fa un bon servei per a la ballanga dels diumenges a la tarda que els joves d'aquells redols organitza durant l'estiu a base d'un piano de manubri. Aquella era és la sala de ball de la Festa Major; l'envelat és el cel blau que cobreix la immensitat; els cortinatges son, d'un costat la muntanya coberta de bosc i de l'altra allà baix lluny, lluny, esfumida un xic per la calitja estival, la comarca del Vallès (1) fins a la vora del mar. Aquest envelat canvia de fesomia a la nit, car son les estrelles parpallejant i lluint en la fosca que fan de sostre a l'era festiva i a la perspectiva de les llumenetes tímides, tremoloses, paroniques, com cuquetes de santa Teresa, de la plana vallesana. L'enllumenat d'aquesta sala de ball esporàdica és (o era, car no sé si a hores d'ara ja hi ha arribat l'electricitat) uns llums d'acetilè col·locats al cap d'amunt d'uns pals clavats a terra i l'encetilat, o encerat, ~~son~~ dels mateixos llocs ~~cosins~~ de sempre, que en aquells dos dies de treball es gasten més que no durant l'any en els treballs ordinaris que s'hi executen. Com a orquestra aquell any que jo hi vaig anar per primera vegada hi havia "Els Formiguers" de Llinars, tres flavicolaires que ho feien molt bé i al grat del jovent [que si bé aleshores aquesta mena d'instruments ja estaven en decadèn-

(1) des de el Farganmont i el Pla de la Calma fins a l'estiuni del Besos de santa Coloma de Farnanet a la vora del mar.

cia, segons em digué el meu pare, en el segle passat i a començaments de l'actual gaudien de gran popularitat i audiència) car feien ballar i això era el principal. (Més tard, més amb endavant, jo hi havia vist alguna formació de cine mudes que deixava boca-badats a la mainada que no sortien del seu davant mentre tocaven). També hi havia l'home dels cacauets i avellanes torrades i una parada de "fira" que feia un gran negoci venent "espanta velles" pels joves i trompetes pels ~~pitets~~ menuts.

El planell de terra batuda que hi ha al davant de l'església i de la masia-administració dona acollida als acompanyants de les minyones, als padrins, als masovers, als balladors i als convidats; unes cadires que prèviament hom ha tret de la santa casa conviden a asseure's a l'entorn d'unes taules de pasts; capitells on s'hi serveixen begudes per a sadollar els assedegats per la calor que en certs moments és torrida (1). Total la gent dels masos i llurs convidats van allà pels balls de tarda, restant solament al mas la cuinera, que la mestressa de la casa ha llogat per a donar l'abast a cuinar el devassall de minestra variada que en aquells dos dies de festa va a parar damunt la taula. Allí es ~~troben~~ retroven els pagesos d'aquelles rodalies, quins, alguns d'ells, feia mesos que no s'havien vist i tot deixant el ~~seu~~ terç encatifat de closes de cacauets i avellanes i en mig dels crits de la mainada que juga a empaitar-se, es presenten ~~seguidament~~ els convidats, de quina cosa s'en fan un orgull, tot discutint de la quantitat de suro que els han

(1) malgrat que aquesta festa major es celebra a les acabalies de l'estiu cap allà els volts de la ~~fi~~ decada dels darrers Matisos Comte i Sanmartí

donat llurs sueldes, de les pilles de carbó que podran vendre, o del preu que es podran fer pagar les castanyes i els novellans que aniran a vendre a Sant Feliu. El dia (2) següent, entrada la tarda, la mestressa del mas no va al ball es queda a la casa per a guardar als infants més petits que ja tots els veïns que estan prou rebentats del treballar de tot el dia.

Si en el primer viatge que jo vaig fer passant per Salantordera totes les altres vegades ja poguesem utilitzar la carretera, que aleshores estava en construcció, de Sant Feliu a Mosqueroles i Santa Fé deixant a baix en un treballl a dreta, just al començament brusc del vessant i el bosc, la carretera que va a Campins. El passar per aquesta carretera donava més facilitat que no el camí de Salantordera. Carretera a minut arribavem a una casa que en deien El Forti i aleshores havíem de devallar per un camí de cabres fins a travessar un barranquell i tornar a pujar altra vegada un bon tros de pendent fins arribar a la casa. Tot, pels més joves, que tot ho portava les serralades ens portava a nosaltres fins arribar a El Forti. (1) La masia d'on érem els convidats, a Can Mojet, era una casa com la majoria de les cases de pagès catalanes (a part que no hi havia grans finestrals, si no finestrons amb un petit vidre) quina rusticitat té el seu encant. Adossada al pendent tenia dues entrades superposades a poc pla; la més baixa donava al que podríem dir-ne soterrani que servia de cort

(2) Les dones, per regla general, estaven de l'ull viu per a les mainades, mentre s'explicaven les seves coses fora vella amistades de jove ve aixeca de peluga

(1) La llum o el motor és el principal mitjà de transport per aquelles masies apartades de la carretera; que a fer-hi cap per cal emprendre camins entre el bosc i el roam.

al costat de la casa

continuació

al bestiar, de veller, de pallissa trobant-se just al dessota de la cuina. D'ací i per un revolt del camí estret s'arribava a la façana davantera on hi havia el portal principal de la casa. S'entrava en una sala de grans dimensions i de sol enllosat de pedra, que en davant al llarg l'any servia de magatzem provisional on s'hi emmagatzemaven (1) panotxes de ametlegaven sacs de blat a punt de portar al molí, figues per fer assecar, les noces recollides i altres fruits que després havien de pujar al graner. En aquesta gran sala que en motiu de grans esdeveniments es netejada de tot embarràs i emblanquinaven de nou s'hi celebraven els àpets de festa major en una taula llarguíssima i bancs que arribaven d'un costat a l'altra d'aquesta.

No cal descriure la cuina, que era com la de totes les cases de pagès vastíssima i enfumada, amb la tradicional llar pastera, (ah aquell pa "moreno" torrat amb oli que bo era) llar de foc amb calamastres i trespeus, l'escó al davant, fogons, etc; com així mateix el pis del damunt que, com en totes les masies que s'estimen, comprenia una gran sala central i cambres a cada banda (2)

La menestra que era suculent i pantagruèlica com saben fer les mestresses de les nostres cases de pagès, era digne de qualsevol "gourmet". El dissabte quan arribaven cap al tard de la tarda (aquesta condició d'anar-hi era la sola regla de la festa) que aquella gent us pregaven de respectar per a veure la festa) ja ens esperava a tots els convidats una escudella que es podia tallar i una cassa d'olla tant suculenta millor que la de Madal, que ja és molt dir, quant ja havien començat a llençar la casa pels muntanyencs

(1) Al pati es va arribar l'escala per a pujar al pis, damunt hi ha uns finestrals arcuats, oberts, dessota i al damunt de l'altra dues escopetes de caça i dos del cremallent que a mi tot seguit em robaren el cor per no haver-ho vist mai

(2) Al pis hi ha cambres per a pujar al pis, damunt hi ha uns finestrals arcuats, oberts, dessota i al damunt de l'altra dues escopetes de caça i dos del cremallent que a mi tot seguit em robaren el cor per no haver-ho vist mai

continuació

per la finestra i l'endemà a l'hora del dinar, no volent recordar que ja de bon matí abans d'anar a missa (la missa de festa major és, per ells, un ritual i l'ocasió d'estrenar el trajo els joves i de posar-se de vint i un botó els vells amb el vistit negre de rasar) per què els convidats no patissin la caminada fins a l'església els havien fet "liquidar" un xai o un cabrit cuit a la brasa que ja havien mort el dia abans, allí doncs entre les converses dels vells fetes d'evocacions i recordances, els xistos un xic salats dels casats, les rialles generals i principalment de les dones, la barriba dels joves i llurs ullades enteneedores vers les xicotes, l'envojolament a les galtes que aquestes procuren fer-se venir per a mostrar-se cap tinguda i la fressa de la mainada impacient de sortir al defora, es presentaven plats a desdir: entremès amb pernil (d'aquell porc de muntanya) i tomàtec; arròs amb les menuderies dels pollastres i els escamarlans que havien portat de Sant Feliu; pomes "rellenes" (farcides); tadella amb un fricandó amb castanyes i bolets; el pollastre rostit; crema, fruites, vins i mistèles que no s'havien d'estalviar, tot plegat coronat pel destapament d'unes ampolles de Xerès que obtenien l'aplaudiment general. Entre mesura l'ambient s'exalfava, tot-hom parlava al mateix temps, els amos de la casa donaven cap a tot arreu amb atencions continuades satisfets de constatar que la festa era reixida, car els convidats, que havien allargat molt el sobretaula tot seguit que s'exercaven vigilaven un lloc on anar asseure's a la fressa, car la minestra engolida donava més apetència

Restament

continuació

de fer el roba que de preparar-se per anar al ball de tarde. D'on havien tret tot allò que havien posat a taula? Quants viatges (1) els havia costava a Palantordera o a Sant Celoni? Quan de temps els havia calgut per a preparar aquells dos dies per què fossin reixits en tots els ordres i quina quantitat d'entusiasme hi devien haver esmerçat! Ah si el Sr Capdevila hagués estat allí com s'en hauria llepat el bigoti i que poc hauria enyorat la "Taula d'Europa" que tan rebé ho feia! Car aquest devassall es repetia a cada àpat fins el dilluns a la tarda que ens en tornavem. Com hauria disfrutat de la senzillesa d'aquesta festa major. (2)

Tot m'havia de sorprendre la primera vegada que hi vaig anar dintre els meus nou anys. I el sortilegi ha continuat. Aquells muntanyenes que d'antuvi semblen adusts i tímids i que una vegada coneguts ens troben falaguers i comunicatius, que son un xic supersticiosos (allí vaig sentir parlar per primera vegada de l'ànima d'en Rosega-cebes) malgrat tot el respecte i consideració que tenen al senyor rector i a les seves prèdiques, tenen un pruit, un orgull en fer-vos visitar la casa i la hisenda, en parlar-vos de llurs projectes, de les seves il·lusions, i en fer-vos comprendre que trasplantats en un altra lloc no anelarien, car la muntanya és el seu element formant-ne part i estimant-la com el seu propi cós. Aquell paradis bucòlic envoltat d'espai i boscúries; aquella llibertat edènica a trescar per les feixes de conreu; aquell abastar fruita al meu grat; aquell tenejar junt amb la mainada de la casa, que a ciutat no m'era permès; el xipolle-

(1) amb la burra

jar en el rajolí d'aigua que ~~baixava~~ sortint de la deu per una filada de teules i anava a caure a uns grans safareigs permetent de regar els llegums tendres i abastir d'aigua les necessitats de la casa i del bestiar, aquella cordialitat, senzillesa i honhomia dels muntanyenes, llur rusticitat que no és estupidesa, la ingenuitat de llurs superstitions, la rudesa de llur llenguatge tosc però integre i sobre tot la fidelitat a les nostres tradicions, tot això, tot aquest cabal sobtat restà emmagatzemat a la meva ànima (jo que devia ser observador sense saber-ho) creant-me uns amics per a sempre, sobre tot aquells que aleshores eren mainada com jo havent-nos trobat mutuament muntes vegades al llarg de la vida. D'aleshores ençà sóc un fervent admirador d'aquella gent i recordo aquestes petites Festes Majors senzilles, però esplendoroses.

J. Amigó i Lloreda

(2) Ací en aquesta petita Festa Major no hi ha com en les grans, excel·lents orquestres, ni lluïment d'envelats, ni concursos de sardanes, ni exposicions d'art, ni titelles pels infants, ni festeigs teatrals i esportius, ni castell de focs artificials, però s'afirma la relació, la cordialitat i l'amistat entre la gent del pla i la de la muntanya fent-se un pas vers la solidaritat. A ells, aquestes festes majors de les viles i ciutats del pla els astora el bullici, els encapana el continu va i vé de la gentada que no es coneix i s'ignora i els festeigs els deixen perplexes però no entusiasmats.

Reflexions a l'entorn d'un dinar

Tot llegint a "Mai no morirem" del jubilé passat la crònica de "Spectator" sobre el dinar de germanor que el "Casal Català" d'Angulema celebrà el 18 de juny d'enguany, el cor se me n'hi anava exultant cruallat d'emoció. El cronista havia palesat amb solament unes 23 línies tota la intensitat patriòtica i el vibrant entusiasme que l'acte havia aconseguit i per força el lector que sentí els mateixos ideals que aquells remensos que saben reunir-se una vegada a l'any per afirmar entorn d'una taula i ~~en mig de cançons~~ llur germanor i solidaritat a l'enemic que llur fé en l'esdevenir de la pàtria, per força, dic, el lector s'havia de sentir corprès del goig que sentiren els seus germans en aquella diada. I jo sensible com ningú a les accions de ~~no hi podia escapar~~ totes les manifestacions d'unió i solidaritat que celebren els meus connacionals, no podia escapar a l'encís en el que els mateixos foren immergits.

Creu sinceramente que aquest acte devia ésser una Festa Major per a tots els que hi participaren

Segurament que deu ésser una Festa Major per als qui hi participen: el fet de poder-se reunir (mal sigui en un lloc tancat) una cinquantena de catalans àvids d'exteriorització amb la conversa amical, amb la cançó de l'esperit, amb el somriure al llavi, amb el batec impulsiu al cor i el fàcil aplaudiment a les mans ~~de la~~ tota la ~~feina~~ de trobar-se junts i agermanats. I l'esdeveniment és encara més lloable i digne de prestar-hi una ~~real i viva~~ atenció, si tenim en compte que a aquests catalans que saben reunir-se una vegada a l'any amb la flor al llavi, no els mou altre fervor que la dignificació en el record, que l'enaltiment en la lluita, que la constància en l'amor del que és la primordial idea de l'existència del Casal que els aplega: la llibertat de Catalunya. Aquests catalans que abans de la nostra malaurada guerra no es coneixien i que ara, mateix han existit de diversos partits, no fan valer altre títol que el de ~~fugitat~~ exilat català per a sentir-se solidaris unint-se i formant un sol conjunt en una entitat que vol, que demana, lluita, per a la recuperació de la integra personali-

continuació

tat catalana els ulls del món, donen un dermentiment al tant divulgat "individualisme català". Aquests catalans ja homes i dones fets (al rabell ja hi ha més sal que pebre) que saben i presumen que encara que un dia les coses d'Espanya s'adobessin a molts d'ells els seria difícil de reintegrar-se definitivament a la seva terra, al seu poble, degut a raons familiars, sentimentals, morals o professionals (s'han casat tantes coses per a noxalles i tantes circumstàncies han fet llur evolució normal en el transcurs de 28 anys) no cesen de lluitar i d'ajudar a fer possible a la nostra gent de l'interior a desempallegar-se de l'esclavitud del jou en els han sumit els grans fabricants de sempre. Aquests homes i dones estan donant un exemple fèrtil en ensenyances als qui a l'interior han abdicat i sustentin una indolència nosella a la desmolició de les nostres institucions, a l'encarcerament a pinta tancada de la nostra llengua i a la privació de tota llibertat. Després de tants anys de l'absència de la nostra terra, pels que volem per sentir a qui relegar-hi cadascú ha mantingut la voluntat i el coratge no s'ha esmussat en aquesta gent que avui és lluny del seu poble, però malgrat que visqui al nostre propi país, ja serà uns desconeguts o uns ignorats. encara en conservem les anels mestres i fent via cap a l'any alfem, llur solidaritat, més estreta llurs germanors i proclamem ben alt a l'entorn d'una taula (com els apostols de la fe, però sense Judes) llurs fervors a la terra que els vegé néixer cantant-ne l'himne i aplaudint la valentia que l'escalfen. Son homes i dones, que s'han decidit a l'exalçar-se, a l'auto-forçar-se del país que tan estimaven ho perderen tot, però en conserven les anels i la saba (1). Son en, els perseverants, els coratjosos i per tant els anònims que el coratge sempre va acompanyat de la modestia.

He dit que l'esdeveniment és loable i digne de prestar-hi atenció, per què aquesta mena d'aplec en un dinar m'alenna més en la convicció que les divergències que separen als dirigents dels nostres partits per a realitzar la veritable unió no son més que el fet d'aquests dirigents i no de la major part dels catalans que veuriem amb molts bons ulls i celebraríem que com es podia veure en el dinar que estic comentant, el bon

(1) Les anels mestres perderen allà, fan el pas d'adoptar altres anels més profundes i més estretes. Son les anels que duen els nostres avis, les anels que duen els nostres pares, les anels que duen els nostres fills, o ha vingude al món d'un nou fill com que aquest ja hi naix amb dotze anels a les mans. És la llei de la vida i les nostres terres particulars. Ells tenen la saba i la llei de la vida i les nostres terres particulars. Ells tenen la saba i la llei de la vida i les nostres terres particulars. Ells tenen la saba i

continuació

sentit s'imposés, fent factible no pas en un paper, més bé en les ~~actes~~ consciències, que la unió tan reclamada és un fet tangible, esbandint d'una vegada l'acerba dispersió de forces i voluntats que patim des de fa tants d'anys. Un sol punt comú, un sol esforç, un sol nexe: Catalunya. A l'interior del país ~~perdurava~~ s'abolia la desconfiança, o la reticència i més possiblement el desinteressament i la indiferència.

Jo que estic isolat com a català en el lloc on visc, car no n'hi ha cap més d'altre aparit la meva família, dono una importància cabdal a aquest acte que el Casal d'Anguelema celebrà el 18 de juny. Pot-ser degut al meu isolament i la llunyania veig la circumstància i la gènesis d'aquest aplec amb una òptica més gran, més ideal, més sublimada que la que realment tingué, però penso que ja pagarien quelcom el petit Cèsar i els seus acompanyants de poder fer un dinar ~~amb~~ amb l'abandament que relata la crònica, sense la por de morir enmetzinat i sense guardians a l'entorn dels comensals. Els petits Cèsars (1) han de ~~que poden~~ fer-ho lliures entre els acataments ~~dels~~ dels lacais vestits amb camises ~~de~~ pintura encantonada de nicil; que poden despendre els diners del país amb fanfàrries de desfilades militars per a donar constància de la força de què disposen per a contrarestar moviments d'opinió adversos; que es poden dedicar auto-homenatges per a no perdre el prestigi que veuen minvar; que menyspreen l'anèmia cultural del poble d'un estat (segons l'escriptor Miquel Delibes en un article a "La Vanguardia" 300.000 criatures de 7 a 14 anys restaran analfabets per la manca d'escoles i mestres, mentre hom ha gastat 600.000.000 de pessetes (qüestió de donar-se prestigi) per a l'any en el programa espacial; (2) ~~qüestió de donar-se prestigi~~) i l'anèmia física i social; (la plaga de les hores "extra" no aminora des de que s'acabà la "cruzada") aquests super Deus que n'hi poden pagar tot no poden mai entendre la possibilitat fer un dinar com el que ressenya "Spectator".

Solament una cosa m'ha entristit i ha estat la de pensar que entre els reunits a l'entorn de la taula del "Casal" n'hi mancaven una bona colla. Hi mancaven els qui a la nostra terra viuen afeixugats pel pes de la por, els qui caigueren defensant la llibertat, els qui

(1) que per a justificar la seva existència de dominació proporcionen als seus súbdits, tenebrosos la veritat, mistificuen la raó i malmeten la justícia

(2) i no parlem dels pressupostos de guerra i el de governació

continuació

morien en els camps de concentració hitlerians víctimes de la persecució feixista. Ja pot fer el petit Cèsar que aquesta ignominia no se la tornarà més del damunt, ni viu ni mort. Estic segur que quan aquesta hi arribarà per la més cèntrica que li dedicaran els cardenals i bisbes adeptes no es podrà escapolir del lloc especial de tortura refinada que l'infern li haurà reservat. Dant Alligheri, l'inventor i relator de les més cruels torturas de l'infern en la seva "divina Comedia" restaria curt per a descriure-la.

Nosaltres sí, amics; nosaltres sí hi hem sofert de la nostalgia de no poder viure a la nostra terra; de l'enyorança dels nostres familiars i amics; de la desconeixença de la llengua en el país que hem adoptat; de la necessitat, per a molts, d'haver d'aprendre un nou ofici per a poder subsistir i d'altres inconvenients, nosaltres sí, estem en vida, hem refet la família (el qui més, el qui menys); estem ben considerats i gaudim d'una llibertat que no coneixíem per la dels nostres germans a la nostra terra. A la fi ens hi hem fet a viure en un país que no és el nostre. I ens podem reunir en una festa major de germanor i catalanitat, cosa que no poden fer els nostres coterranis a la nostra terra. Sí no podem dir com Benjamin Franklin "on hi ha la llibertat és la meva pàtria" perquè sentim la nostra intensament ancorada en les profunditats de l'ànima encara podem treballar per a poder dir un dia que "la llibertat ja és a la meva pàtria". Una pàtria renovada, sense esclaus ni fariseus, sense esbirros ni captius; sense dates funestes i tràgiques, amb una bona entesa amb les altres regions peninsulars, on reflorirà la llibertat; la dignitat, on la cultura, després del benestar social, sigui la principal preocupació de llurs habitants; estigui a l'abast de totes les intel·ligències; on no hi hagi rics empetxats de llur riquesa per fer caritat als pobres, per no haver-n'hi; on ningú no ens pugui insultar amb la petulància que dona l'uniforme en país ocupat dient-nos la famosa frase: "Habla Vd en cristiano"; on ningú ni els uns ni els altres no ens puguem sentir millors ni pitjors, ni superiors ni inferiors; on prevalgui la sobirania del poble, lliures examinadors, per escollir llurs representants; on en fi, com

que puguin

en el dinar de germanor ~~d'Anguleme~~ del Casal Català d'Angulema la germanor patriotisme i solidaritat ~~sigan~~ formin el sòcol que ha d'aguantar el gran edifici que tots junts els catalans, ~~fem de bastir ja sigueu~~ a l'interior com els qui resten a l'estranger per les causes que sigui, ~~fem de bastir~~.

Cal fer front aquests temps patint-hi tots el nostre esforç, qui d'una manera qui d'una altra, per a donar un exemple de fortalesa als germans opressos que ho necessiten i per a denunciar el desgavell, la incúria el mal viure, el despotisme en el que estan submergits i que ells no poden denunciar, car per ara la premsa espanyola és o bé la de la impotència o bé la de la intransigència. Cal que l'absentisme i la indiferència dels pocs refugiats que resten a integrar aquests entitats desaparegui; cal fer-ho tot entre tots i el millor que es pugui. Aquesta mena de dinars on s'acaben els més petits retaven d'enveis ~~donen~~ confiança en el demà. Bona iniciativa la del Casal Català d'Angulema. ~~Ara~~ no podem tornar a la nostra terra, que ~~sigui~~ per molts anys s'en pugui celebrar

J. Arnau i Llorede

Font-Rèdon. agost del 1967.

Highlander, bateau à dérive de promenade.
Son lieu de prédilection fut longtemps
le bassin de Meulan.